# BIULETYN KOWIEŃSKI
## WILBI.

№ Wilno, dnia 7 grudnia 1925 roku. 18.

## Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.-



II. SPRAWY GOSPODARCZE. a/Stosunki wewnętrzne.-



b/ Stosunki z zagranicą.-



III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.



IV-V. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.



WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ~~DOMINIKAŃSKA Nr 15~~ Wileńska 25 m.3.

## VI. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

## I,ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ,-

"L i e t u v a" o r e a l i z a c j i s o j u s z u ł o t e w s k o - l i t e w s k i e g o ,- "Lietuva" w N,253 z dn,10/XI,r,b, zamieszcza z okazji zebrania się drugiego sejmu łotewskiego i obrania p,Czakszte prezydentem Łotwy,artykuł,w którym omawia kwestję zbliżenia litewsko-łotewskiego,Artykuł "Lietuvy" podajemy w streszczeniu:

Ponowne obranie prezydentem łotewskim p,Czakszte świadczy o tem,iż naród łotewski umiał ocenić niezmordowaną pracowitość i patrjotyzm tego wybitnego obywatela swego kraju,P,Czakszta przychylnie załatruje się na koncepcję związku nadbałtyckiego i jest wielkim stronnikiem zbliżenia łotewsko-litewskiego,które dawno by już powinno być zrealizowane,-

Najważniejszą przeszkodą do tego jest problem wileński,który pragnęliby Łotysze ominąć,lecz o którym Litwini zapomnieć nie mogą,Obok różnic politycznych istnieją także rozbieżności ekonomiczne,od wyrównania których ma się rozpocząć ~~propaganda~~ praca nad zbliżeniem obu krajów,Jednakże i w tej dziedzinie mnożą się trudności,dla pokonania których należy okazać dużo dobrej woli i ustępliwości,Natomiast na polu współpracy kulturalno-społecznej nic nie stoi na przeszkodzie,Narazie skonstatować jedynie trzeba,iż oba społeczeństwa zbyt mało się wzajemnie znają, co wywiera również ujemny wpływ na zbliżenie ekonomiczno-polityczne,Należałoby przeto stać na gruncie szerokiego,wzajemnego informowania się,-

Czas już bowiem ostatecznie zerwać z jałowem poszukiwaniem nierealnych dróg zbliżenia i doprowadzić do urzeczywistnienia najważniejszego zadania państw nadbałtyckich,jakiem jest realizacja sojuszu nadbałtyckiego,-

L i t w a a Ł o t w a ,- "Lietuvos Žinios" w N,259 z 17/XI,r,b, na temat stosunków łotewsko-litewskich pisze co następuje:

Wprawdzie stosunki litewsko-łotewskie są niemal serdeczne,jednakże brak im tej bratniej intymności,co przypisać należy różnorodności warunków w jakich się oba kraje przez długi czas znajdowały,W obecnych czasach rzuca się znów w oczy pewna rozbieżność polityki zagranicznej litewskiej a łotewskiej,-Prasa obca nieraz zastanawia się nad przyczynami tego zjawiska,Litwini przyzwyczaili się przypisywać je intrygom Polaków,Politykom polskim niewątpliwie zależy na tem,aby stosunki litewsko-łotewskie były jak najgorsze,z drugiej jednak strony,ani Litwa ani Łotwa nie dadzą się wodzić na pasku,Takie czy inne stanowisko narodu oparte jest na pewnych rachubach politycznych,Zdaje się,że ten odłam społeczeństwa łotewskiego,który skierowuje politykę łotewską w orbitę wpływów polskich,uzyskała od Polski pewne obietnice,Rzuca się to w oczy zwłaszcza z tego względu,że po stronie polskiej opowiada się ta część społeczeństwa łotewskiego,która sympatyzuje z panującą w Polsce wytyczną linji politycznej,Należy wszakże zauważyć,iż na szczęście dla stosunków litewsko-łotewskich,polonofilska grupa w Łotwie się zmniejsza,Zbyt zachłanne apetyty imperjalistów polskich sprawiły,że wielu jej zwolenników zaczęło raczej ciążyć ku dość licznemu obozowi zwolenników pojednania polsko-litewskiego z zachowaniem jednak w tej sprawie neutralności, Obóz ten znalazł się jednak w dość przykrej sytuacji,wobec stagnacji jaka nastąpiła w sporze litewsko-polskim,Okoliczność ta wszakże wychodzi na korzyść idei zbliżenia łotewsko-litewskiego, Im więcej się nad Bałtykiem wyjaśniają horyzonty polityczne,tem więcej spotykamy tam stronników tej idei,Zdarzeniem najwięcej rokującem różową przyszłość stosunkom litewsko,łotewskim są wyniki ostatnich wyborów sejmowych na Łotwie,-

Zwycięscy socjal-demokraci bowiem,będąc przeciwnikami impe rjalistycznych dążeń polskich,popierali moralnie żądania litew skie w stosunku do Wilna.Zwycięstwo socjal-demokratów oraz obra nie p.Czakszty,starego przyjaciela Litwy prezydentem republiki łotewskiej jest przeto sukcesem idei zbliżenia łotewsko-litew- skiego,początkującym nową erę w stosunkach pomiędzy Litwą a Łot wą.-

"L i e t u v a" n i e z a d o w o l o n a z Ł o t w y .- "Lietuva" w N.262 z 20/XI.r.b. zamieszcza artykuł,w którym wyraża swe niezadowolenie z powodu trudności stawianych przez rząd łotewski,a oddalających zbliżenie litewsko-łotewskie.Artykuł ten podajemy w xkx streszczeniu:

Wiele się pisze i mówi o zbliżeniu litewsko-łotewskiem.Kon cepcja sojuszu nadbałtyckiego przechodzi pewną ewolucję.Związek podwójny /Łotwa i Estonja/ ma sie rozszerzyć na potrójny /Łotwa,Estonja i Litwa/.Idea ta napotyka jednak na poważne trudności,zwłaszcza natury politycznej.Z jednej bowiem strony Łotwa znajduje się w orbicie wpływów polskich, z drugiej zaś - trwa spór polsko-litewski,co nie pozwoliło uzgodnić stanowiska obu krajów.Ze strony łotewskiej wciąż się podkreśla, że Łotysze zachowują neutralność w spornych kwestjach politycznych Litwy i że należy pracować nad zbliżeniem ekonomicznem,pozostawiając na razie zbliżenie polityczne na uboczu.Aczkolwiek podobne stawianie kwestji jest zasadniczo dla Litwy nie do przyjęcia,jednakże dla dobra wspólnych interesów,była ona przygotowaną do nawiązania jaknajbliższych stosunków ekonomicznych z Łotwą.Po długotrwałej wymianie zdań,która nie wykazała ze strony łotewskiej zbytnie chęci do porozumienia się na zasadach równości,miały wkrótce rozpocząć się układy dla stworzenia układu handlowego. Rząd litewski zdecydował się był do prowadzenia układów aż do ich pomyślnego zakończenia.Tymczasem zupełnie nieoczekiwanie ze strony łotewskiej dokonano kroku, który w społeczeństwie litewskiem zbudził poważne wątpliwości,co do tego,aby Łotwie istotni nie na układach z Litwą zależało.Oto rząd łotewski wydaje zakaz importu bydła z pewnych miejscowości Litwy,przyczem zakazu tego niczem nie motywuje.Trudnoby zresztą motywy jakieś znaleść.Zakaźnych chorób bydła na Litwie niema,jak się o tem przekonali zresztą weterynarze niemieccy.To też przyczyn owego dziwnego zakazu szukać należy gdzieindziej.Ponieważ zakaz ten wyszedł przed samem rozpoczęciem układów,więc czy nie powinnaby Litwa interpretować go w ten sposób,że wysyłanie delegacji dla prowadzenia narad jest zgoła jałowe zaś same układy są dla Łotwy niepożądane? Kroku łotewskiego nie da się też usprawiedliwić podwyższeniem przez rząd litewski opłat za wizy paszportowe.Podwyżka ta bowiem stosuje się do wszystkich państw.Wogóle rząd łotewski nie wydał żadnego zarządzenia,skierowanego specjalnie przeciwko Łotwie.To też wzmiankowany zakaz tej ostatniej nie wygląda na zbyt przyjazne w stosunku do Litwy postępowanie.-

W o l d e m a r a s o u k ł a d a c h z P o l s k ą .- "Lietuvis" w N.46 z 20/XI.r.b. zamieszcza artykuł Woldemarasa,w którym ten ostatni omawia kwestję układów z Polska.Artykuł ten podajemy w streszczeniu.-

Układy polsko-litewskie w Lugano zakończyły się w sposób nieokreślony.W prasie zagranicznej ukazywały się wiadomości,jakoby Polacy mieli układy w Lugano zerwać,ponieważ zostali oszukani przez Litwinów,którzy zgadzając się na układy według pewnych zasad,przyrzeczeń swych nie dotrzymali.Prasa zaś litewska,

zwłaszcza urzędowa nic pewnego o układach w Lugano nie pisze.- Trudno też z niej wywnioskować czy układy zostały zerwane całkowicie, czy też przerwane na pewien okres.Prezes delegacji polskiej Wasilewski twierdzi,powołując się na protokuł z posiedzeń w Lugano,że układy zostały jedynie czasowo przerwane.Co zaś do przyczyn ich przerwania to Wasilewski obwinia Litwinów,powiadając, że ci ostatni zbyt ciasno układy ujmowali,nie licząc się ze wskazówkami Konferencji Ambasadorów co do sposobu układów.Urzędowa prasa litewska przemilczała w swoim czasie o istnieniu jakichkolwiek wskazówek ze strony Konferencji Ambasadorów,to też społeczeństwo litewskie dowiaduje się o nich dopiero z... ust Wasilewskiego.Za cel układów polsko-litewskich uważa Wasilewski chęć ze strony polskiej porozumienia się z Litwą.Wasilewski ufa,że do porozumienia takiego dojdzie.-

Program polski jest więc celowy i jasny: pojednanie się z Litwąprzy jednoczesnem zatrzymaniu Wilna i wogóle zachowaniu obecnej granicy polsko-litewskiej.-Innemi słowy pragną Polacy zmusić Litwę do uznania istniejącej sytuacji.Wasilewski nie określił, ani miejsca,ani czasu prawszłych układów polsko-litewskich Nieco światła rzuca na tę sprawę półurzędówka kowieńska "Echo" W jednym ze swych ostatnich numerów zamieszcza "Echo" artykuł rzekomo pewnego publicysty angielskiego,który omawia stosunki polsko-litewskie.Niewiadomo atoli, czy ów tajemniczy publicysta angielski naprawdę istnieje i czy idee jego artykułu nie wyszły czasami z.... litewskiego Ministerstwa spraw zagranicznych.Wątpliwość ta czyni artykuł jeszcze bardzie charakterystycznym i interesującym.Artykuł ów wyraża poglądy zgodne mniejwięcej z opinjami Wasilewskiego.Obecnie na Litwinów nadszedł czas pojednania się z Polską; Polacy okazali tyle ustepliwości podczas układów w Locarno,że mają prawo oczekiwać poparcia mocarstw przeciwko Litwie; Litwini powinni z własnej inicjatywy uczynić gest i bez nacisku zewnętrznego ogłosić regulamin komunikacji Niemnem; jedną z zasad na których opierałby się ów regulamin,winno być zezwolenie na spław drzewa bez żadnych przepustek.Nawiasem mówiąc Polacy również skorzystaliby z tej zasady i jeździliby po Litwie bez przepustek i paszportów.-

Ze swej strony "Echo" czyni uwagę, że mogą istnieć także inne sposoby zrealizowania tej sprawy /pojednanie polsko-litewskie/.Trudno orzec,czy "Echo" przemilczało o owych innych sposobach,czy też "publicysta angielski" o nich nie napisał.Przecież jądrem w stosunkach polsko-litewskich jest bynajmniej nie spław drzewa Niemnem,a tylko kwestja Wilna i Grodna.Skoro zachodzi potrzeba pojednania się Litwy z Polską i ze strony litewskiej potrzebny jest "gest",to jasną jest rzeczą,że gestem takim może być tylko uroczyste wyrzeczenie się przez Litwę Wilna i uznanie dzisiejszych granic polskich.Takiego "gestu" nie śmiałby wykonać nawet obecny rząd litewski.Spław zaś Niemnem sam przez się by się unormował,po rozstrzygnięciu kwestyj zasadniczych.

Nie gra roli,czy ów tajemniczy "publicysta angielski",którego myśli wypowiada "Echo" przebywa w Kownie czy w Londynie.- Sprawa rekompensaty Polski wzamian za ustępstwa w Locarno staje się aktualną.Jak wiadomo Chamberlain miał niedawno z Galwanauskasem,posłem litewskim w Londynie rozmowę,ktej treść jest nieznana.-Bardzo możliwą jest rzeczą, że Chamberlain przypomniał Galwanauskąsowi o potrzebie pojednania się Litwy z Polską.Pierwotnie Anglja była przeciwna układom polsko-litewskim,nie radząc Litwinom jechać do Brukseli,gdzie mógł jedynie powstać projekt Hymansa.Później Anglja nie wtrącała się w sprawę układów polsko-litewskich,trzymając się na uboczu.Obecnie zaś ta sama Anglja będzie pchała Litwę dla zrekompensowania Polski za jej ustępliwość w Locarno.Anglji ogromne zależy na tem, aby układ w Locarno został podpisany przez wszystkich uczestników konferencji locarneńskiej.-Pomimo tego więc, że polityczne znaczenie Polski wciąż maleje,mogłaby ona przez nieratyfikowanie układu locarneńskiego,obalić go.To też Anglja,obawiając się tej ewentualności pragnie przypochlebić się Polsce,co możliwem jest jedynie przez pchanie Litwy do ustępstw na rzecz Polski.

Wobec tego wszystkiego można dość prędko oczekiwać dalszego ciągu układów z Lugano,zwłaszcza, że na wiosnę odbędą się w Litwie wybory do nowego Sejmu i większość sejmowa stanie się niewątpliwie mniejszością.Wówczas to polonofilska polityka dzisiejszego rządu litewskiego upadnie, a więc porozumienie z Polską możliwem jest tylko przed nadejściem wiosny.-

[illegible] pewnego o układach w Londynie nie [illegible] Trudno też z [illegible] wywnioskować czy układy zostały zerwane [illegible] czy też przerwano na pewien okres. Prasa [illegible] delegacji [illegible] twierdzi, powołując się na [illegible] w Londynie, że układy zostały jedynie czasowo przerwane [illegible] przyczyną ich przerwania [illegible] opinia Litwinów [illegible] Konferencji Ambasadorów [illegible] Wilna [illegible] przez litewską [illegible] z strony Konferencji Ambasadorów [illegible] polsko-litewskich [illegible] Wasilewskiego [illegible] z Litwą [illegible] do porozumienia [illegible] dojdzie.-

Program polski jest [illegible] i [illegible] polsko-litewskich [illegible] Polaków [illegible] Litwę [illegible] sytuacji [illegible] w jednym ze swych ostatnich numerów zamieszcza "Echo" artykuł [illegible] publicysty angielskiego, który omawia stosunki polsko-litewskie [illegible] angielski [illegible] jego artykuł nie [illegible] litewskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych [illegible] charakterystyczny [illegible] w wyraża poglądy zgodne [illegible] opinjami Wasilewskiego. Obecnie na Litwinów [illegible] pojednania się z Polską; Polacy okazali tyle ustępliwości podczas układów w Londynie, że mają prawo oczekiwać [illegible] przeciwko Litwie [illegible] i bez [illegible] komunikacji Niemnem; jedna z zasad [illegible] na uplan [illegible] bez żadnych [illegible] mówiąc Polacy również [illegible] z tej zasady i [illegible] po Litwie bez paszportów i paszportów.-

Ze swej strony "Echo" czyni uwagę, że mogą istnieć także inne sposoby zrealizowania tej sprawy /pojednanie polsko-litewskie/. Trudno orzec, czy "Echo" przemilczało o owych innych sposobach, czy też "publicysta angielski" o nich nie napisał. Przecież jądrem w stosunkach polsko-litewskich jest [illegible] Niemnem i tylko kwestja Wilna i Grodna. Skoro zachodzi potrzeba pojednania się Litwy z Polską i ze strony litewskiej potrzebny jest "gest", [illegible] jasne jest rzeczą, że gestem nie może być tylko uroczyste wyrzeczenie się przez Litwę Wilna i uznanie dzisiejszych granic polskich. [illegible] "gestu" nie mógłby wykonać nawet obecny rząd litewski. [illegible] by się [illegible], po rozstrzygnięciu kwestji zasadniczych.

Nie gra roli, czy ów tajemniczy "publicysta angielski" jest, jego myśli wypowiada "Echo" przebywa w Kownie czy w Londynie. Sprawa [illegible] Polski [illegible] jak wiadomo Chamberlain [illegible] z posłem litewskim w Londynie [illegible] Bardzo możliwe jest, że Chamberlain przypomniał [illegible] o potrzebie pojednania się Litwy z Polską. [illegible] Anglja była przeciwna [illegible] polsko-litewskim [illegible] Niemnem [illegible] Anglja [illegible] w sprawie [illegible] litewskich [illegible] Obecnie [illegible] Polski [illegible] w Locarno. Anglji [illegible] że [illegible] układ z Niemcami [illegible] podpisany przez wszystkich uczestników konferencji [illegible] Pomimo tego więc, że polityczne [illegible] Polski wciąż maleje, mogłaby ona [illegible] układu [illegible] Anglja [illegible] możliwe jest jedynie przez pchnięcie Litwy do ustępstw na rzecz Polski.

Wobec tego wszystkiego można dość prędko oczekiwać [illegible] układów [illegible] zaznaczając, że [illegible] większość [illegible] [illegible]

Wobec wszystkich tychbokoliczności,rząd powinienby wyjaśnić społeczeństwu jakiej polityki będzie się w ciągu najbliższyc miesięcy w stosunku do Polaków trzymał.W sprawie tej pomiędzy rządem a społeczeństwem nie powinnaby zachodzić różnica poglądów.Rząd powinien wyraźniexorzec,że żadnych układów z Polską prowadzić nie będzie,zanim ta ostatnia nie zwróci Litwie Wilna.-

"L i e t u v i s" o z b i ó r k a c h n a z d o b y c i e W i l n a .- "Lietuvis" w N.46 z 20/XI.r.b. zamieszcza artykuł,w którym stwierdza manifestowanie przez rząd litewski chęci zdobycia Wilna,przy jednoczesnem zaniedbywaniu tej sprawy w praktyce.Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Niedawno Litwa obchodziła żałobną rocznicę utraty Wilna Jednakże zarówno prasaurządowa,jak też opozycyjna zbyła to kilku banalnemi artykulikami.Na prowincji odebrało się wrażenie, jak gdyby rząd miał czem innem zaprzątniętą głowę,aniżeli sprawą wileńską.Sam fakt układów z Polską oraz związany z nimi kryzys gabinetu Petrulisa,będący w gruncie rzeczy komedjancką zmianą dekoracji,świadczy najlepiej o tem,że rząd nie bierze zbytnio sprawy wileńskiej do serca.

Przygnębiające wrażenie wywiera również na prowincji owe bezmaślne szafowanie groszem publicznym w Kownie.Tak np: zbudowane niedawno elewatory /w Kownie/ nie nadają się do użytku, podobnież jak radiostacja,wystawiona ogromnym kosztem państwowym.Sciany wystawionego niedawnego kosztem trzech miljonów litów gmachu drukarni państwowej już się rysują.Przykładów podobnego niedbalstwa i marnotrawstwa dałoby się naliczyć więcej.-

Szczególniej atoli bolesnym jest ów rożdźwięk pomiędzy słowami a czynami rządu we wzmiankowanej już sprawie wileńskiej Jedną ręką Wilno się sprzedaje /układy z Polską/drugą zaś zbiera się na rzecz jego datki.Gdzież tu logika i moralność?Dnia 10 października r.b. rząd nie chciał nawet wysłuchać głosu ludu w tej sprawie /demonstracje kowieńskie/.

Cały kraj zróżniczkował się na partje.Nawet idea odzyskania Wilna nie jest w stanie wnieść jedności narodowej.Dla Litwy nastały smutne czasy.-

N i e m c y a p a ń s t w a n a d b a ł t y c k i e .- "Lietuva" w N.257 z 14/XI.r.b. zamieszcza artykuł, w którym omawia stanowisko Niemiec względem państw nadbałtyckich.Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

W "Berliner Tageblatt" z 3/XI.r.b. ukazał się artykuł niejakiego prof.Lotza,który zarzuca politykom niemieckim,iż przyczynili się do oderwania od Rosji całego szeregu państwx kresowych,przez co zniesione zostały x dogodności wynikające z bezpośredniego sąsiedztwa niemiecko-rosyjskiego.-

Pogląd profesora Lotza nie jest odosobniony.Przeciwnie w pxxxxPoglądxprofxLotza politycznych sferach niemieckich daje się słyszeć częstokroć zdanie,że państwa kresowe,które się podczas wielkiej wojny oderwały od b.imperjum rosyjskiego są barjerą utrodniającą Niemcom nawiązanie z Rosją bliższych stox sunków polityczno-ekonomicznych.-

Państwa nadbałtyckie należące do zawadzających Niemcom państw kresowych/"Randstaaten"/okazały w ciągu krótkiej swej egzystencji,niezłomną wolę zachowania niepodległości.Dzisiaj państwa nadbałtyckie stanowią poważny czynnik w Europie Wschodniej,Z drugiej jednak strony winne one zwracać baczną uwagę na ewolucje poglądów Niemiec na sytuację w Europie Wschodniej, gdyż,mogą się okazać w przykrej sytuacji.Sojusz państw nadbałtyckich mógłby stosunkowo najłatwiej uchronić je przed ewentualnem niebezpieczeństwem.-

## II.SPRAWY GOSPODARCZE.

### a/Stosunki wewnętrzne.-

**U r z ę d o w a "L i e t u v a" n a g o s p o d a r c z ą s y t u a c j ę L i t w y j a k z a w s z e p a t r z y r ó ż o w o .-** "Lietuva" w N.248 z d.4/XI.r.b. zamieszcza artykuł,w którym omawia gospodarczą sytuację Litwy.Artykuł "Lietuvy" podajemy w streszczeniu:

W społeczeństwie litewskiem daje się odczuwać niepokój z powodu gospodarczej sytuacji kraju,na którą składają się trudności kredytowe,niewypłacalność Banku Żydowskiego,zmniejszenie się zapasu wysokocennych walut obcych w Banku Litewskim, a wreszcie pasywność bilansu handlowego.

Dla złagodzenia powszechnego zresztą w Europie kryzysu kredytowego,minister finansów dokłada o ile wiadomo starań do uzyskania pożyczki zagranicznej i ma nadzieję wkrótce ją uzyskać.Co się tyczy niewypłacalności Banku Żydowskiego,to trudno jest coś konkretnego o przyczynach jej powiedzieć.Bank ów bowiem nie uznaje za stosowne informować prasy litewskiej o swym stanie.Plotki o rzekomem zachwianiu się innych banków na Litwie są bezpodstawne.-

Bilans handlowy Litwy okazał się pasywnym już w lutych r.b. Latem r.b. aktywa i pasywa niemal się zrównały zaś w październiku /do 20-go paźdz./eksport przewyższał już import o 2 milj.Skoro tak pójdzie dalej, to można się spodziewać,iż pasywny bilans handlowy,wywołany zeszłoroczny nieurodzajem ustąpi miejsca aktywnemu. Jednocześnie zaś wzrósłby ponownie zapas wysokocennych walut obcych w Banku Litewskim.-

Tak więc pesymizm i niepokój społeczeństwa litewskiego nie jest uzasadniony z punktu widzenia realnego.-

**R e f o r m a r o l n a n a L i t w i e p r z y c z y n ą g o s p o d a r c z e g o u p a d k u .-** "Lietuvis" w N. 46 z 20/XI.r.b. zamieszcza artykuł Smetony pod tytułem:"Brak pieniędzy".Artykuł ten przedstawia stan gospodarczy Litwy i stwierdza,że reforma rolna prowadzi Litwę do całkowitego upadku.Artykuł ten podajemy w obszernem streszczeniu:

Cała ludność Litwy uskarża się na brak płynnej gotówki.Zboże ma słaby zbyt.Spodziewano się, iż jesienią r.b.wzmoże się eksport zagranicę.W oczekiwaniu nań rolnicy i kupcy litewscy zadłużyli się na wiosnę po uszy.Tymczasem urodzaje jesienne zawiodły.Eksport zboża nader słaby,zaś w handlu ożywienia jak nie ma tak niema.Odbiło się to na bankach,z których jedne okazały się niewypłacalne,inne zaś zmuszone były do bądź całkowitego wstrzymania,bądź też częściowego ograniczenia kredytów kupiectwu.Obieg walut obcych zmniejszył się w porównaniu z rokiem ubiegłym przeszło dwukrotnie.Tłumaczy się to wzmożonym importem z zagranicy,przy jednoczesnem zmniejszeniu się eksportu krajowego.

Skarb państwa również cierpi na brak gotówki,gdyż zubożały kraj nie jest w stanie zdobyć się na wysokie podatki.Z drugiej zaś strony rząd nie bierze sobie zbytnio do serca.Od kilku lat niema finansowego planu,kraj kontentować się musi byle jak sklecony budżetem.Rząd wyrzucał i wyrzuca pieniądze na zgoła zbędną budowę i zakup gmachów dla swych poselstw zagranicą,dla drukarni państwowej, dla sejmu i t.d.Sejm zaś przechodził nad budżetem do porządku dziennego,uspakajany optymistycznemi zapewnieniami b.ministra finansów,iż dochody państwowe bilansują się

## II.SPRAWY GOSPODARCZE.

### a/Stosunki wewnętrzne.-

U r z ę d o w a "L i e t u v a" n a g o s p o d a r c z ą s y t u a c j ę L i t w y j a k z a w s z e p a t r z y r ó ż o w o .- "Lietuva" w N.248 z d.4/XI r.b. zamieszcza artykuł, w którym omawia gospodarczą sytuację Litwy. Artykuł "Lietuvy" podajemy w streszczeniu:

„W społeczeństwie litewskiem daje się odczuwać niepokój z powodu gospodarczej sytuacji kraju, na którą składają się trudności kredytowe, niewypłacalność Banku Żydowskiego, zmniejszenie się zapasu wysokocennych walut obcych w Banku Litewskim, a wreszcie pasywność bilansu handlowego.

Dla złagodzenia powszechnego zresztą w Europie kryzysu kredytowego, minister finansów dokłada o ile wiadomo starań do uzyskania pożyczki zagranicznej i ma nadzieję wkrótce ją uzyskać. Co się tyczy niewypłacalności Banku Żydowskiego, to trudno jest coś konkretnego o przyczynach jej powiedzieć. Bank ów bowiem nie uznając za stosowne informować prasy litewskiej o swym stanie. Plotki o rzekomem zachwianiu się innych banków na Litwie są bezpodstawne.-

Bilans handlowy Litwy okazał się pasywnym już w lutym r.b. Latem r.b. aktywa i pasywa niemal się zrównały zaś w październiku /do 20-go paźdz./ eksport przewyższał już import o 2 milj. Skoro tak pójdzie dalej, to można się spodziewać, iż pasywny bilans handlowy, wywołany zaskoczony nieurodzajem ustąpi miejsca aktywnemu. Jednocześnie zaś wzrósłby ponownie zapas wysokocennych walut obcych w Banku Litewskim.-

Tak więc pesymizm i niepokój społeczeństwa litewskiego nie jest uzasadniony z punktu widzenia realnego.-

R e f o r m a r o l n a n a L i t w i e p r z y c z y n ą g o s p o d a r c z e g o u p a d k u .- "Lietuvis" w N.46 z 20/XI r.b. zamieszcza artykuł Smetony pod tytułem: "Brak pieniędzy". Artykuł ten przedstawia stan gospodarczy Litwy i stwierdza, że reforma rolna prowadzi Litwę do całkowitego upadku. Artykuł ten podajemy w obszernem streszczeniu:

Cała ludność Litwy uskarża się na brak płynnej gotówki. Zboże ma słaby zbyt. Spodziewano się, iż jesienią r.b. wzmoże się eksport zagranicę. W oczekiwaniu nań rolnicy i kupcy litewscy zadłużyli się na własne po uszy. Tymczasem urodzaje jesienne zawiodły. Eksport zboża nader słaby, zaś w handlu ożywienia jak nie ma tak niema. Odbiło się to na bankach, z których jedne okazały się niewypłacalne, inne zaś zmuszone były do bądź całkowitego wstrzymania, bądź też częściowego ograniczenia kredytów kupiectwu. Obieg walut obcych zmniejszył się w porównaniu z rokiem ubiegłym przeszło dwukrotnie. Tłumaczy się to wzmożonym importem z zagranicy, przy jednoczesnem zmniejszeniu się eksportu krajowego.

Skarb państwa również cierpi na brak gotówki, gdyż zubożały kraj nie jest w stanie zdobyć się na wysokie podatki. Z drugiej zaś strony rząd nie bierze sobie zbytnio do serca. Od kilku lat niema finansowego planu, kraj kontentować się musi byle jak skleconym budżetem. Rząd wyrzucał i wyrzuca pieniądze na zbytnie budowle i zakup gmachów dla swych poselstw zagranicą, dla drukarni państwowej, dla sejmu i t.d. Sejm zaś przechodził nad budżetem do porządku dziennego, zaspokojony optymistycznemi zapewnieniami p. ministra finansów, iż dochody państwowe bilansują się

się z wydatkami.Wobec tego, iż na Litwie niema właściwie opinji publicznej,przeto zadolniono się uspakajającemi słowami ministra finansów.Obecnie jednak ma sejm podobno ponownie rozpatrywać przyjęty już budżet,przyczem ma on być mocno obcięty w myśl zasad oszczędnościowych.Niewiadomo tylko narazie z którego końca przeprowadzanie zasady oszczędności się rozpocznie.-

Brak płynnej gotówki w związku z kryzysem kredytowym daje się odczuwać również na prowincji.Najlepszym przykładem tego jest przybyła niedawno do Kowna delegacja Rady Powiatowej z Marjampola.Prosiła ona ministra finansów o zwolnienie rolników od obowiązku spłacania weksli Banku Litewskiego,motywując to nad wyraz ciężką sytuacją finansową rolników, którzy z jednej strony nie mogą znaleść nabywców na swoje zboże, z drugiej zaś nie mogą uzyskać kredytów.

Powiat Marjampolski nie jest wyjątkiem; brak gotówki i kredytów ujawnia się w całym kraju.Ludność wiejska wyczekuje mrozów sądząc,że jednocześnie z naprawą dróg ułatwi się komunikacja z miastami,a tem samem zwiększy się eksport.Czy jednak jest co do eksportowania?Czy ciężka sytuacja tegoroczna jest jedynie wynikiem nieurodzaju,nie zaś owocem pięcioletniej polityki rządowej?Urzędówki lubią zwalać całą winę na okupację niemiecką,która rzekomo do tego stopnia wyniszczyła kraj,że dotychczas nie może on przyjść do siebie.Trudno jednak zadowolnić się podobnem tłumaczeniem.Okupacja niemiecka istotnie wyniszczyła Litwę,lecz już w roku 1920 i 1921 przyszła ta ostatnia do siebie.Potwierdza to też wzrastający aktywny bilans handlowy z owych lat oraz wysoki stosunkowo obieg pieniężny z 1920 r. /około 20 milj.dolarów/.-

Gdzieindziej należy przeto szukać przyczyn ciężkiej sytuacji dzisiejszej.Największą z nich jest pierwotne odrzucenie przez Sejm Ustawodawczy opracowanego przez Radę Państwową projektu wprowadzenia własnej waluty.Ta ostatnia została wprowadzona dopiero po dwu i pół latach /pod koniec 1922 r./.Wskutek spadku marki niemieckiej obieg pieniężny na Litwie stopniał do kilku miljonów dolarów.Tak więc Litwa wyniszczona została przez markę niemiecką,którą sejm litewski w kraju zatrzymał.

Drugim czynnikiem rujnującym kraj była reforma rolna;przeprowadzona bezmyślnie i bezwzględnie.Zniszczyła ona kapitał dworski,inwestowany w budynkach.Obaliwszy dawne wielkie gospodarstwo,nie stworzyła ona natomiast gospodarstwa drobnego.Podzielić ziemię jest bardzo łatwo, lecz zaopatrzyć osadników w budynki i inwentarz - to sprawa o wiele trudniejsza.Mając przeprowadzać reformę rolną należy wpierw obliczyć,skąd się weźmie środki dla udzielenia osadnikom kredytów na budowę i inwentarz.-

Reforma rolna została szybko przeprowadzona; w ciągu trzech lat rozparcelowano wszystkie niemal dwory /majątki/.Obecnie mamy na Litwie całe szeregi nędznych działek od kilku do 10 ha. Lecz na działkach owych nie widać ani budynków, ani intensywnej pracy.Rozszarpana ziemia stoi ugorem,osadnicy z niej wyżywić się nie mogą,zaś robotnicy i ordynarjusze dworscy,dla których gruntów nie wystarczyło,wałęsają się bez pracy.W rezultacie zmniejsza się produkcja,maleje eksport zagranicę,maleje ilość środków pieniężnych.Pierwotnie zdawało się,iż reforma rolna dotknie jedynie obszarników;obecnie jedna wszyscy obywatele Litwy nie wyłączając robotnika czy drobnego rolnika,rzemieślnika czy kupca,czują ją na własnej skórze.-

Gdzie leży wyjście?Należałoby zaopatrzyć osadników w budynki i inwentarz dla uczynienia ich działek bardziej wydajnemi.Na to wszystko jednak potrzebne są wielkie sumy,których zagranica Litwie nie chce udzielić,gdyż we własności i gospodarce rolnej panuje w Litwie anarchją.Niewłaściwa reforma rolna zaczyna mścić się na całym kraju.

Ostatnią wreszcie przyczyną dzisiejszej ciężkiej sytuacji gospodarczej Litwy jest niefortunna polityka zagraniczna rządu litewskiego,trzymającego się ślepo orjentacji zachodnio-europejskiej i nie chcącego nawet słyszeć o orjentacji niemieckiej czy rosyjskiej.Rząd litewski nie baczy na to, że handel Litwy z Niemcami obejmuje niemal 70% całego zagranicznego handlu litewskiego,że zboże litewskie ma zbyt nie w Anglji, czy Francji,tylko w Niemczech,że wreszcie Rosja jest najbliższym sąsiadem Litwy,od którego bardzo wiele zależy rozwiązanie problemu wileńskiego.-

się z wydatkami. Wobec tego, iż na Litwie nie ma wolnej opinii publicznej, przeto żadnej [illegible] słowami ministrów finansów. Obecnie jednak ma sejm podstawę do [illegible] przywileje już budżet, przyczem ma on być mocno obcięty w myśl zasad oszczędnościowych. Nie wiadomo tylko narazie, kiedy [illegible] przeprowadzanie zasady oszczędności się rozpocznie.

Brak płynnej gotówki w związku z kryzysem kredytowym daje się odczuwać również na prowincji. Najlepszym przykładem tego jest przybyła niedawno do Kowna delegacja Rady Powiatowej z Marjampola. Prosiła ona ministra finansów o zwolnienie rolników od obowiązku spłacenia weksli Banku Litewskiego, motywując to nad wyraz ciężką sytuacją finansową rolników, którzy z jednej strony nie mogą znaleźć nabywców na swoje zboże, z drugiej zaś nie mogą uzyskać kredytów.

Powiat Marjampolski nie jest wyjątkiem. Brak gotówki i kredytów ujawnia się w całym kraju. Ludność [illegible] wyrzeka [illegible] zów sądząc, że jednocześnie z naprawą z dróg [illegible] kacja z miastami, a tem samem zwiększy się [illegible] jest co do eksportowania. Czy ciężka sytuacja [illegible] dynie wynikiem [illegible], nie zaś owocem [illegible] ki rządowej? Urzędówki lubią zwalać całą winę na okupację niemiecką, która rzekomo do tego stopnia wyniszczyła kraj, że [illegible] czas nie może on przyjść do siebie. Trudno jednak [illegible] podobnem tłumaczeniem. Okupacja niemiecka [illegible] Litwę. Lecz już w roku 1920 i 1921 przyszła ta [illegible] bie. Potwierdza to też wzrastający eksport [illegible] owych lat, oraz wysoki stosunkowo obieg pieniężny, [illegible] ło 20 milj. dolarów/.

Gdzieindziej należy przeto szukać przyczyn ciężkiej sytuacji dzisiejszej. Największą z nich jest pierwotne odrzucenie przez Sejm Ustawodawczy, opracowanego przez Radę Państwową projektu wprowadzenia własnej waluty. Ta ostatnia została wprowadzona dopiero po dwu i pół latach /pod koniec 1922 r./. Wskutek spadku marki niemieckiej obieg pieniężny na Litwie stopniał do kilku miljonów dolarów. Tak więc Litwa wyniszczona została przez markę niemiecką, którą sejm litewski w kraju zatrzymał.

Ostatnim czynnikiem rujnującym kraj była reforma rolna, przeprowadzona bezmyślnie i bezwzględnie. Zniszczyła ona kapitał dworski, inwestowany w budynkach. Obaliwszy dawne wielkie gospodarstwo, nie stworzyła ona zatem gospodarstwa drobnego. Podzielić ziemię jest bardzo łatwo, lecz zaopatrzyć osadników w budynki i inwentarz - to sprawa o wiele trudniejsza. [illegible] przeprowadzać reformę rolną należy wpierw obliczyć, skąd się weźmie środki dla udzielenia osadnikom kredytów na budowę i inwentarz.

Reforma rolna została szybko przeprowadzona; w ciągu trzech lat rozparcelowano wszystkie niemal dwory /majątki/. Obecnie mamy na Litwie całe szeregi nowych działek od 8 do 10 ha., lecz na działkach owych nie widać ani budynków, ani [illegible] pracy. Rozszarpana ziemia stoi ugorem, osadnicy z niej wynoszą się [illegible], zaś robotnicy i ordynarjusze [illegible] dla wszystkich gruntów, nie [illegible] pracy. W rezultacie zmniejsza się produkcja, maleje eksport zagraniczny, maleje ilość środków pieniężnych. Pierwotnie zdawało się, iż reforma rolna dotknie jedynie obszarników; obecnie jednak wszyscy odczuwają jej skutki, nie wyłączając robotnika czy drobnego rolnika, rzemieślnika czy kupca, czując ją na własnej skórze.

Gdzie leży wyjście? Należałoby zaopatrzyć osadników w budynki i inwentarz [illegible] uczynienia tego [illegible]. Na to wszystko jednak potrzebne są wielkie sumy, których [illegible] Litwie nie chce udzielić, gdyż w [illegible] gantje w Litwie [illegible] może się na całe [illegible].

Ostatnią wreszcie przyczyną dzisiejszej ciężkiej sytuacji gospodarczej Litwy jest niefortunna polityka zagraniczna rządu litewskiego, trzymającego się ślepo orjentacji zachodnio-europejskiej i nie chcącego nawet słyszeć o orjentacji niemieckiej czy rosyjskiej. Rząd litewski nie baczy na to, że handel Litwy z Niemcami obejmuje niemal 80% całego zagranicznego handlu litewskiego, że obecnie Litwa nie ma [illegible] tylko w Niemczech, że wreszcie Rosja jest [illegible] Litwy, od którego bardzo wiele zależy [illegible]

Politycy litewscy zapominają o tem, iż Litwie grozić może ze strony Niemiec czy Rosji niebezpieczny bojkot ekonomiczny.-
Kwestje powyższe pomimo woli nasuwają się w obecnym ciężkim dla Litwy okresie.-

Pieniężna sytuacja Litwy. "Lietuvos Žinios" w N.258 z 15/XI.r.b. zamieszczają artykuł w którym oceniają pieniężną sytuację Litwy w związku z panującym na Litwie "głodem gotówkowym". Artykuł "Lietuvos Žinios" podajemy w streszczeniu:

Na Litwie daje się obecnie dotkliwie odczuwać brak gotowizny na rynku pieniężnym. Należy przeto zastanowić się nad przyczynami tego zjawiska.
Litewski Bank Emisyjny trzyma się zdrowej polityki, gdyż puszcza w obieg tyle banknotów jedynie, ile wynosi ich złote pokrycie. Dla zwiększenia ilości banknotów obiegowych, należy zwiększać jednocześnie zapas złota i walut wysokocennych w Banku Litewskim. Tymczasem bilans płatniczy Litwy okazał się w ciągu kilku ostatnich miesięcy pasywnym, gdyż eksport przewyższył import./w ciągu stycznia-sierpnia/ o 21 milj.lit. O taką więc sumę doliczając do niej wydatki na zakup domów dla przedstawicielstw litewskich zagranicą, na podróże rozmaitych delegacyj zagranicę i t.p. zmniejszył się zapas walut w Banku Litewskim. Powyżej wymienione przyczyny wpłynęły również na to, że ze sporej ilości dolarów, jaką przysyłają do kraju emigranci litewscy /w Amer.Półn./ jedynie nieznaczna część trafia do Banku Litewskiego. Dla złagodzenia głodu pieniężnego należy ograniczyć import zagranicznych towarów do Litwy, z drugiej zaś strony należy wpływać na doskonalenie jakości eksportowanych produktów. Kraj dotychczas nie otrząsnął się pod względem z wpływów rosyjskich, gdyż budżet litewski bilansowany jest przy pomocy dochodów z monopolu wódczanego co jest objawem nienormalnym.-
Do przyczyn kryzysu pieniężnego zaliczyć także należy brak zaufania ludności do banków, jako kas oszczędnościowych i tradycyjnym zwyczajem przechowuje oszczędności w domu, pozbawiają przez to kraj conajmniej 50 milj.litów, jako gotówki obiegowej. Pozatem obieg pieniężny na Litwie jest wogóle znacznie powolniejszy, aniżeli np: w Anglji, gdyż na Litwie niemal nieznane jest posługiwanie się czekami w tranzakcjach handlowych. Wreszcie do głodu pieniężnego przyczyniły się banki nieopatrznie inwestując znaczne kapitały w nieprocentujące domy i nieruchomości.-

Marnotrawstwo grosza publicznego na Litwie.- "Lietuvos Žinios" w N.266 z d.25/XI.r.b. zamieszczają artykuł, w którym rzucają światło na marnotrawienie grosza publicznego przez rząd litewski. Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

W ciągu ostatnich miesięcy wciąż daje się na Litwie słyszeć o marnotrawstwie rządu, graniczącem wprost z nadużyciami. Tak np świeżo przesunęły się w Sejmie interpelacje w sprawie 400.000 lit. strat poniesionych przy obstalunku na wybijanie monet srebrnych, dalej w sprawie 100.000 lit. strat poniesionych przy zakupie węgla kamiennego; w sprawie dwuch miljonów litów, pożyczonych pewnemu prywatnemu bankowi bez gwarancji; w sprawie kilku miljonów litów, wyrzuconych na zakup domów zagranicą i t.d. Ostatnio znów nadeszła wiadomość o stracie 5 miljonów litów, która to suma została pochłonięta przez niedokończoną zresztą budowę portu rybackiego przy rz.Świętej. Urządzenia portowe zostały bowiem całkowicie zniszczone przez jesienne burze morskie.

Ekonomiczna sytuacja Litwy pogarsza się z dnia na dzień, zwłaszcza że nie widzi się wysiłków ze strony rządu,któreby temu zapobiegały.Odwrotnie,na każdym kroku lekkomyślnie szafuje się miljonami litów,nie bacząc na to,że kraj nie zdoła długo takiego stanu wytrzymać.-

Trzy miljony litów na rezydencje przedstawicieli litewskich zagranicą.-"Dzień Kowieński" w N.257 podaje:

13 listopada r.b. pos.K.Relis /lud/ skierował w Sejmie do pp.Kontrolera Państwowego i Ministra Spraw Zagranicznych zapytanie treści następującej:

Według otrzymanych wiadomości,latem r.b. Rząd nabył dla naszych przedstawicielstw domy:w Berlinie za 2,000,000 lit. i w Paryżu za 600.000 lit. Są również wiadomości, że się zamierza kupić dom w Waszyngtonie.Dom w Berlinie posiada 40 pokoi i utrzymanie jego będzie drogo kosztowało.

W budżecie na rok 1925 pieniędzy na kupno domów dla przedstawicielstw nie wyasygnowano.

Dlatego też zapytuje pp.Kontrolera Państwowego i Ministra Spraw Zagranicznych:

1/Czy są im znane przytoczone fakty?

2/Jeżeli tak, to czy uważają oni za słuszne wydawać miljony litów na podobne potrzeby?

3/Czy zamierzają pociągnąć do odpowiedzialności osoby, które samowolnie pomimo braku w budżecie odnośnych pozycyj, kupują zagranicą miljonowe majętności?.-

Ustawa o zniesieniu ściągania pozostałości rekwizycyjnych. "Dzień Kowieński" w N.256 podaje:

Na posiedzeniu Sejmu,17 listopada została przyjęta w III czytaniu "Ustawa o zniesieniu ściągania pozostałości rekwizycyjnych",która brzmi w sposób następujący:

§ 1.Nieściągnięte pozostałości rekwizycyjne z lat 1919, 1920, 1921, 1922, 1923 nie są ściągane.-

§ 2.Ustawa o ściąganiu pozostałości rekwizycji 1919-1920 r./"V.Z." N.43 kol.445/oraz ustawa o wybieraniu pozostałości rekwizycyjnych /V.Z.N.192,kol.1301/ są zniesione".

Należy zaznaczyć, iż ustawa powyższa,zgodnie z ogólnem prawem,nabiera mocy obowiązującej po dwu tygodniach od dnia jej ogłoszenia w "Wiad.Urzed." /"Vyriaus.Zin./.-

Dochody kolei litewskich.- W przeciągu października do kasy litewskich kolei żelaznych wpłynęło 2.800.000 lit. z czego na koleje szerokotorowe przypada 2.575.000 lit.,na wąskotorowe - 225.000 litów.-

Litewskie urzędowe dane o produkcji przetworów mlecznych na Litwie.- "Elta" podaje:

Według danych statystycznych w naszych fabrykach przetworów mlecznych do 1 września wyprodukowano na eksport 102.000 kl masła i 33.000 klg sera i sprzedano na rynku wewnętrznym 46.000 klg masła i 33.000 klg.sera.We wszystkich fabrykach do dnia 1-o września przerobiono 3.920.000 klg. mleka,wtedy gdy w przeciągu r.1924 przetworzono mleka tylko 1.420.800. klg. w przeciągu zaś roku 1923 - 83.300 klg.-

Ekonomiczna sytuacja Litwy pogarsza się z dnia na dzień, zwłaszcza że nie widzi się wysiłków ze strony rządu, któreby temu zapobiegały. Odwrotnie, na każdym kroku lekkomyślnie szafuje się miljonami litów, nie bacząc na to, że kraj nie zdoła długo takiego stanu wytrzymać.-

Trzy miljony litów na rezydencje przedstawicieli litewskich zagranicą.- "Dzień Kowieński" w N.257 podaje:

13 listopada r.b. pos.K.Rells /lud/ skierował w Sejmie do pp.Kontrolera Państwowego i Ministra Spraw Zagranicznych zapytanie treści następującej:

Według otrzymanych wiadomości, latem r.b. Rząd nabył dla naszych przedstawicielstw domy: w Berlinie za 2,000.000 lit. i w Paryżu za 600.000 lit. Są również wiadomości, że się zamierza kupić dom w Waszyngtonie. Dom w Berlinie posiada 40 pokoi i utrzymanie jego będzie drogo kosztowało.

W budżecie na rok 1925 pieniędzy na kupno domów dla przedstawicielstw nie wyasygnowano.

Dlatego też zapytuje pp.Kontrolera Państwowego i Ministra Spraw Zagranicznych:

1/Czy są im znane przytoczone fakty?

2/Jeżeli tak, to czy uważają oni za słuszne wydawać miljony litów na podobne potrzeby?

3/Czy zamierzają pociągnąć do odpowiedzialności osoby, które samowolnie pomimo braku w budżecie odnośnych pozycyj, kupują zagranicą miljonowe majętności?.-

Ustawa o zniesieniu ściągania pozostałości rekwizycyjnych. "Dzień Kowieński" w N.256 podaje:

Na posiedzeniu Sejmu, 17 listopada została przyjęta w III czytaniu "Ustawa o zniesieniu ściągania pozostałości rekwizycyjnych", która brzmi w sposób następujący:-

§ 1. Nieściągnięte pozostałości rekwizycyjne z lat 1919, 1920, 1921, 1922, 1923 nie są ściągane.-

§ 2. Ustawa o ściąganiu pozostałości rekwizycji 1919-1920 r. /"V.Ž." N.43, Kol.445/ oraz ustawa o wybieraniu pozostałości rekwizycyjnych /V.Ž.N.192, Kol.1301/ są zniesione".

Należy zaznaczyć, iż ustawa powyższa, zgodnie z ogólnem prawem, nabiera mocy obowiązującej po dwu tygodniach od dnia jej ogłoszenia w "Wiad.Urzęd." /"Vyriaus.Žin."/.-

Dochody kolei litewskich.- W przeciągu października do kasy litewskich kolei żelaznych wpłynęło 2.800.000 lit., z czego na koleje szerokotorowe przypada 2.575.000 lit., na wąskotorowe - 225.000 litów.-

Litewskie urzędowe dane o produkcji przetworów mlecznych na Litwie.- "Elta" podaje:

Według danych statystycznych w naszych fabrykach przetworów mlecznych do 1 września wyprodukowano na eksport 102.000 kl. masła i 35.000 klg sera i sprzedano na rynku wewnętrznym 45.000 klg masła i 33.000 klg. sera. We wszystkich fabrykach do dnia 1-o września przerobiono 5.920.000 klg. mleka, wtedy gdy w przeciągu r.1924 przetworzono mleka tylko 1.420.800. klg. w przeciągu zaś roku 1923 - 83.300 klg.-

b/Stosunki z zagranicą.-

**Gospodarcze stosunki Litwy z Rosją i Niemcami w oświetleniu urzędowej "Lietuvy".**-"Lietuva" w N.249 z 5/XI.r.b. zamieszcza artykuł na temat gospodarczych stosunków Litwy z Rosja i Niemcami.Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Handel Litwy z Niemcami obejmuje blisko połowę całego zagranicznego handlu litewskiego.Fakt ten kazałby zwracać baczną uwagę na rozwój gospodarczych stosunków litewsko-niemieckich;w rzeczywistości jednak handel Litwy z Niemcami nosi charakter zgoła prymitywny.Wprawdzie istnieje układ handlowy,podpisany w 1923 r.i ratyfikowany w końcu 1924 r.Jednakże wymiana ratyfikacji jeszcze nie nastąpiła i dlatego układ w życie jeszcze wszedł Zresztą cały ten układ jest tylko ramką, której brak jeszcze treści.Układ definjuje jedynie niektóre formy współżycia obu państw,co jednak tyczy wymiany towarów,to żadnych niemal zmian w tym zakresie nie wnosi,pozostawiając przedewszystkiem wolną rękę w zakresie zakazów i ceł.Dzięki temu Niemcy były w stanie niedawno zadawać handlowi litewskiemu dotkliwe ciosy przez wydawanie zakazów bądź odnośnie importu bądź też eksportu.Obecnie znów świeża niemiecka taryfa celna ogromnie utrudnia import do Niemiec.-

Ze strony litewskiej ograniczeń jest mniej,lecz bądź co bądź one istnieją.Dlatego też należałoby obecnie wzajemny handel pomiędzy obu krajami unormować w ten sposób,aby płynęła obustronna korzyść.-

Mięso stanowi jeden z poważniejszych objektów eksportu litewskiego.Tymczasem Niemcy częściowo całkiem zakazały importu mięsa z Litwy,częściowo zaś ogromnie ten import utrudniły zasłaniając się motywami zdrowotnymi.Przybyli niedawno na Litwę wyżsi urzędnicy weterynaryjni z Niemiec i Prus Wschodnich przekonali się jednak, że na Litwie żadna zaraza bydła nie grasuje,pominąwszy wypadki zapadnięć na choroby pyska i kopyt.Pozatem goście niemieccy przekonali się,że litewska fabryka konserw "Maistas" posiada rzeźnie i lodownie nie ustępujące zagranicznym.Wobec tego wszystkiego należy się spodziewać,iż gospodarcze stosunki litewsko-niemieckie zostaną wkrótce unormowane,zwłaszcza,że spacjalna komisja pracuje już nad opracowanie konwencji celnej z Niemcami.-

Co się tyczy stosunków handlowych Litwy z Rosją to są one o wiele słabsze aniżeli stosunki Litwy z Niemcami.Jest to stan anormalny.Rosja bowiem zawsze była i będzie jedynm z najważniejszych rynków importowych i eksportowych Litwy.Poza traktatem pokojowym z 1920 roku pomiędzy Litwa a Rosją nie istnieją żadne inne umowy.Świeżo jednak wyjechała do Rosji ekonomiczna misja litewska dla zbadania stosunków gospodarczych na miejscu.Należy się przeto spodziewać,iż stosunki ekonomiczne Litwy z Rosją zostaną niezadługo unormowane.

Normalne współżycie ekonomiczne Litwy z jej wielkiemi sąsiadami /Rosja i Niemcy/ da podstawy handlowej polityce litewskiej.-

**Dookoła pobytu ekonomicznej delegacji litewskiej w Moskwie.**- "Rytas" N.255 z 17/XI.podaje:/Elta/

Dnia 14 listopada r.b. przybyła do Moskwy litewska delegacja ekonomiczna i tego samego dnia złożyła wizytę kolegjum komisarjatu dla spraw zagranicznych,Litwinowowi Arałowowi,Rotsztejnowi oraz przedstawicielom komisarjatu spraw zagranicznyc Stomoniakowi i Janowowi.W skład prezydjum delegacji litewskiej

**G o s p o d a r c z e  s t o s u n k i  L i t w y  z  R o s j ą  i  N i e m c a m i  w  o ś w i e t l e n i u  u r z ę d o w e j  " L i e t u v y ".**- "Lietuva" w N.249 z 5/XI.r.b. zamieszcza artykuł na temat gospodarczych stosunków Litwy z Rosją i Niemcami. Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Handel Litwy z Niemcami obejmuje blisko połowę całego zagranicznego handlu litewskiego. Fakt ten kazałby zwracać baczną uwagę na rozwój gospodarczych stosunków litewsko-niemieckich i urzeczywistnić [illegible] jednak handel [illegible] z Niemcami [illegible] na prymitywny [illegible] że układ handlowy podpisany [illegible] w Kownie 1924 r. [illegible] że wymiana [illegible] nie [illegible] w życie [illegible] Układ jest tylko układem, który [illegible] jeszcze [illegible] jedynie [illegible] formy [illegible] wymiany towarów [illegible] pozostawia [illegible] przede wszystkim [illegible] Dzięki temu Niemcy były [illegible] zakazy [illegible] handlowi litewskiemu [illegible] bądź odmowie eksportu bądź też eksportu [illegible] Niemiec [illegible] litewskiej [illegible] Litwy [illegible] porządku obu krajami unormować w ten sposób, aby przynieść korzyść [illegible].

Miejsce stanowi [illegible] z powodu [illegible] eksportu litewskiego. Tymczasem Niemcy, częściowo zaborem, zakazały wwozu mięsa z Litwy, częściowo zaś ograniczyły ten import, zasłaniając się motywami zdrowotnymi. Przybyli [illegible] urzędnicy weterynaryjni [illegible] i [illegible] których [illegible] jednak [illegible] zaraza [illegible] utrudniły [illegible] wypadki [illegible] fabryka konserw [illegible] posiada [illegible] i [illegible] nie [illegible] zagranicznym [illegible] wszystkiego należy się spodziewać, iż gospodarcze stosunki litewsko-niemieckie zostaną wkrótce unormowane, zwłaszcza że specjalna komisja pracuje już nad opracowaniem konwencji celnej z Niemcami.

Co się tyczy stosunków handlowych Litwy z Rosją, to są one o wiele słabsze aniżeli stosunki Litwy z Niemcami. Jest to stan anormalny. Rosja bowiem zawsze była i będzie jednym z najważniejszych rynków importowych i eksportowych Litwy. Poza traktatem pokojowym z 1920 roku pomiędzy Litwą a Rosją nie istnieją żadne inne umowy. Świadczy jednak wyjazd do Rosji ekonomiczna misja litewska dla zbadania stosunków gospodarczych na miejscu. Należy się przeto spodziewać, iż stosunki ekonomiczne Litwy z Rosją zostaną niezadługo unormowane.

Normalne współżycie ekonomiczne z obu wielkimi sąsiadami /Rosją i Niemcami/ da podstawy [illegible] Litwy [illegible].

**D o o k o ł a  p o b y t u  e k o n o m i c z n e j  d e l e g a c j i  l i t e w s k i e j  w  M o s k w i e.**- "Rytas" N.255 z 17/XI.podaje:/Elta/

Dnia 14 listopada r.b. przybyła do Moskwy litewska delegacja ekonomiczna i tego samego dnia złożyła wizytę kolegium komisariatu dla spraw zagranicznych, Litwinowowi i Arałowowi. [illegible] przedstawicielom komisariatu spraw zagranicznych [illegible] i Janowskiemu. W skład prezydium delegacji litewskiej [illegible]

wchodzą: Dobkiewiczius,Steponawiczius,Naruszewiczius i Paknys,ze strony sowieckiej zaś: Janson,Plicze,Malecki i Osmianski.Ułożono się z Jansonem co do wyłonienia komisyj oraz porządku prac.

W rozmowie z przedstawicielem "Tassa" /agencja telegraficzne/poseł litewski w Moskwie p.Bałtruszajtis zaznaczył,że skład delegacji litewskiej, w który wchodzą najbardziej kompetentni przedstawiciele handlu i przemysłu litewskiego,świadczy o poważnem stanowisku rządu litewskiego co do nawiązania ciasnych stosunków ekonomicznych z SSSR.Do zadań delegacji litewskiej należy również wyjaśnienie możliwości zrealizowania ekonomicznych planów sowieckich co do Litwy.Pozatem delegacja rozpatrywać będzie kwestję stworzenia konwencji leśnej,wyzyskania portu kłajpedzkiego pod względem tranzytowym,spławu Niemnem,stworzenia traktatu handlowego oraz konwencyj:celnej i weterynaryjnej.Pozatem Najwyższej Gospodarczej Radzie Sowieckiej wypadnie rozpatrzyć kwestje związane z możliwością rozwoju przemysłowego aparatu litewskiego na ile ZSSR zechce zrealizować na rynku litewskim część swych obstalunków.Przybycie delegacji litewskiej do Moskwy jest pierwszym krokiem ku ekonomicznemu zbliżeniu sowiecko-litewskiemu,co wywrze też wpływ na polityczne stosunki ZSSR z Litwą.-

Prezes delegacji litewskiej p.Dobkiewiczius zaznaczył w rozmowie z korespondentem "Tassa",że tematem obrad będą przedewszystkiem sprawy transportowo-handlowe.Litewskie sfery przemysłowe bardzo się interesowały ekonomicznem zbliżeniem z ZSSR,gdyż od wyników układów zależeć będzie kwestja zwiększenia się produkcji litewskiej.Obrady bieżące będą przygotowaniem do stworzenia układu handlowego.Delegacja litewska będzie przebywać w Moskwie około dwuch tygodni.Być może iż uda się następnie do Leningradu ,gdzie będzie rozpatrywaną kwestja komunikacji morskiej pomiędzy ZSSR a Litwą.-

**Purys kis o litewskim handlu zagranicznym.**- "Lietuva" w N.266 z 25/XI.r.b. zamieszcza artykuł Vygandasa-Puryckisa,który omawia konjuktury litewskiego handlu zagranicznego.Artykuł Puryckisa podajemy w streszczeniu:

W związku z kryzysem ekonomicznym całej Europy,nawet nieznaczny eksport litewski z trudnością może sobie znaleźć rynek zbytu.Zarówno zboże,jak też bydło litewskie nie znajdują zagranicą nabywców.Skoro sytuacja pod tym względem się nie poprawi ,w takim razie produkcja kraju będzie upadać.Zwłaszcza dotyczy to rolnictwa.Należy przeto z uznaniem powitać ~~pr~~ rozpoczęte przez rząd litewski pertraktacje handlowe z Niemcami,Rosją i Łotwą.Szkoda jedynie, iż nie zrobiono tego wcześniej w 1919 roku Litwa mogłaby na bardzo korzystnych warunkach zapewnić sobie całkowity rynek zbytu w Niemczech.Okazję tę stracono. Należy ~~x~~ wszakże spodziewać się,że poszukiwania rynków zbytu zostaną dla Litwy uwieńczone pomyślnym skutkiem.W przeciwnym razie Litwa nie wybrnie z kryzysu ekonomicznego.-

**Deficyt handlu zagranicznego Litwy za 10 miesięcy r.b. wynosi 17,6 mil. lit.**- "Dzień Kowieński" w N.255 podaje:

W przeciągu października r.b.eksport litewski wynosił 25,6 milj.lit.,import 21,8 milj.litów.Aktywa przewyższają pasywa o 3,8 milj.litów czyli 17,3 proc.W przeciągu pierwszych 10 miesięcy zagraniczny handel Litwy wyrażał się cyfrą 417,3 milj.lit.,z czego na eksport przypada 199,9 milj.litów i na import 217,5 miljonów litów.Import ~~w~~tedy za wspomniany czas przewyższa eksport o 17,6 milj.lit. czyli o 8,1 procent.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

"Lietuvos" Žinios" o rzekomej ucieczce prałata papieskiego ks. Klikny.-

Jak wiadomo prałat papieski ks.Klikna /Litwin rodem z Telszewskiego/ załatwiał na Litwie sprawy kościelne w zastępstwie nuncjusza papieskiego na kraje bałtyckie i został aresztowany z tego powodu, że znaleziono u niego materjały,dotyczące stosunku księży litewskich do sprawy polskiego języka w kościołach,z któremi to materjałami ks.Klikna wybierał się do Rzymu.W parę dni po podaniu wiadomości o areszcie prasa litewska ogłosiła,że ks.Klikna uciekł,a jeszcze w kilka dni,że został zatrzymany w maj.Dowstawy,będacego własnością posła frakcji polskiej Sejmu litewskiego p.Wład.Lutyka.-"Lietuvos Žinios" w N.262 z 20/XI.r.b. zamieszczają artykuł w tej sprawie, który poniżej w streszczeniu podajemy:

Ks.Klikna, będący polityczny agentem Warszawy,został niedawno zesłany do obozu koncentracyjnego w Wornianach,skąd jak wiadomo niebawem uciekł.Ks.Klikna już po raz drugi z Litwy ucieka.Jest jednym z ogniw łańcucha,prowadzacego z Warszawy przez Rzym do Kowna.Zecchini,Faidutti,Klikna,to trzy osoby ożywione jednym duchem szkodliwych machinacyj antylitewskich.

Ks.Klikna, podczas swego powtórnego pobytu na Litwie, broniony był przez prasę "krikszczioniów"przed zarzutami,jak się później okazało,słusznemi opozycji.Niezadługo jednak wylazło szydło z worka,sami obrońcy ks.Klikny musieli przyznać iż działalność jego jest dla Litwy szkodliwą."Krikszczioniowie"posługują się podwójną taktyką.Gdy bowiem w swoim czasie lewicowi studenci zaprotestowali przeciwko karze śmierci /w związku z rozstrzelaniem żołnierza-komunisty/,wówczas chadecja rozmuchała ten fakt do rozmiarów potwornego skandalu. Obecnie zaś w sprawie ks.Klikny zachowują "krikszczioniowie" głębokie milczenie.

Sfery klerykalne Litwy wiedziały niewątpliwie o robocie emisarjusza polskiego wcześniej aniżeli organy administracyjne.Pomimo tego jednak zachowywały milczenie i jak długo tylko mogły - broniły go przed aresztem.Bóg jeden raczy wiedzieć ilu takich księży Kliknów importowanych z zagranicy,uwija się bezpiecznie po Litwie.-

Ksiądz Klikna wcale nie uciekał.

"Dzień Kowieński" donosi:

Ks.Klikna po otrzymaniu rozkazu kowieńskiego Komendanta udać się i zamieszkać w Worniach,tego samego dnia wyjechał do Szawel,jednocześnie telegraficznie prosząc swego znajomego p. Włodzimierza Lutyka w Dowstarach o przysłanie mu koni do Kielm Należy zauważyć,iż prosta droga do Worń biegnie właśnie przez Kielmy-Dowstary.Po przybyciu do Dowstar ks.Klikna zwrócił się z prośbą o konie dalej do Worń.We wtorek 17 listopada rano konie były przygotowane i w chwili,gdy ks.Klikna już siadał na wóz,przybyła miejscowa policja i aresztowała go,podejrzewając o zamiary ucieczki.-Po wyjaśnieniu sytuacji i przekonaniu się że podejrzenie to było bezpodstawne,urzędnik policji wraz z ks.Klikną wyjechali do Worń.-

**Ucisk Litwinów - Luteranów na Żmudzi.-** "Lietuvos Żinios" w N.255 z 42/XI.r.b. zamieszczają artykuł,w którym omawiaja dolę Litwinów-luteranów na Żmudzi podzielonych na 13 parafji i sześć filji."Lietuvos Żinios piszą:

Litwini-luteranie ze Żmudzi znosili w swoim czasie ucisk carski narówni z katolikami,obecnie zaś muszą oni znosić represje kościelne ze strony pastorów i kantorów będących Niemcami z krwi i przekonania.Wszystko co litewskie jest dla pastorów luterańskich na Żmudzi obce,a nawet wrogie.Popierają oni natomiast napływowy element niemiecki.Kazania odbywają się w języku niemieckim,pomimo tego, że w wielu wypadkach ludność języka tego nie rozumie.Jednem słowem duchowieństwo niemieckie na Żmudzi dąży pod pokrywką wiary do wyplenienia litewskości.Wielokrotne skargi ludności pozostawiał konsystorz luterański bez odpowiedzi.Dopiero skarga do Ligi Narodów wpłynęła nieco na zmianę stanowiska konsystorza luterańskiego i zmusiła ten ostatni do zaspokojenia najbardziej palących żądań litewskich.W r.b. synod litewski delegował do konsystorza dwuch swych członków.Jednakże hakatystyczny konsystorz nie chce delegatów tych do swego grona przyjąć.

Należałoby położyć kres germanizacyjnym zakusom konsystorza luterańskiego na Żmudzi.-

**Stosunki wśród studentów litewskich** "Lietuva" w N.251 z 7/XI.r.b. zamieszcza artykuł studenta uniwersytetu kowieńskiego,malujący byt studentów litewskich.Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Uniwersytet kowieński istnieje już cztery lata wciąż się rozwijając.W Linkomadvarys /w pobliżu Kowna/ rozpoczęto budowę instytutu fizyczno-chemicznego.W Datnowie powstała akademja rolnicza.Personel naukowy uniwersytetu również zwiększa się,wskutek napływu dobrych sił profesorskich.Nabywa się środki naukowe,wydaje się sporo podręczników litewskich,organizuje się odczyty i t.p.Liczba studentów wzrasta corocznie.Statystyka wykazuje, że w roku ubiegłym zapisało się 1795 studentów /wraz z wolnymi słuchaczami/ w r.b. w roku bieżącym zaś liczba studentów wynosiła już 2504.Najwięcej studentów uczęszcza na wydział prawny /660/ najmniej zaś na wydział przyrodniczy /210/ nie licząc wydziału ewangelicko-teologicznego.Wśród studentów znajdują się ludzie różnego wieku,zawodu:oficerowie,nauczyciele,księżą,urzędnicy i t.d.

Nie wszyscy studenci mogą regularnie uczęszczać na wymagane wykłady,trudno im bowiem oderwać się od zajęć zawodowych.Studenci przeważnie muszą pracować na utrzymanie bądź lekcjami,bądź też jako biuraliści.O posady jest jednak w Kownie bardzo trudno. Jeszcze trudniej zaś jest jeszcze o mieszkanie.Internaty i bursy akademickie są dawno przepełnione.Podręczniki są ogromnie drogie a przytem naukowa literatura litewska jest bardzo uboga.Studenci korzystać muszą z podręczników rosyjskich,niemieckich oraz z notatek.Skromne utrzymanie studenta kosztuje 100-150 lit./ /50-75 zł./ nie licząc wydatków na książki i t.p.Większość studentów należy do rozmaitych organizacji,jak np: przyszłościowcym, narodowcy,skauci,koła żydowskie,socjalistyczne i t.p. Każdy wydział posiada odrębną swą organizację studencka.-

**Bolączki Uniwersytetu Kowieńskiego.** "Rytas" w N.254 z 15/XI.r.b. zamieszcza artykuł,w którym zastanawia się nad bolączkami uniwersytetu Kowieńskiego w związku z niedawnemi zajściami w Alma Mater.Artykuł "Rytasa" podajemy w streszczeniu:-

## Ucisk Litwinów - Luteranów na Żmudzi.

- "Lietuvos Žinios" w N.255 z 4/XI r.b. zamieszcza artykuł, w którym omawia dolę Litwinów-luteranów na Żmudzi podzielonych na 13 parafij i sześć filij. "Lietuvos Žinios piszą:

Litwini-luteranie ze Żmudzi znosili w swoim czasie ucisk carski narówni z katolikami, obecnie zaś muszą oni znosić represje kościelne ze strony pastorów i kantorów będących Niemcami z krwi i przekonania. Wszystko co litewskie jest dla pastorów luterańskich na Żmudzi obce, a nawet wrogie, popierają oni natomiast najżywszy element niemiecki. Kazania odbywają się w języku niemieckim, pomimo tego, że w wielu wypadkach ludność języka tego nie rozumie. Jednem słowem duchowieństwo niemieckie na Żmudzi dąży pod pokrywką wiary do wyplenienia litewskości. Wielokrotne skargi ludności pozostawiał konsystorz luterański bez odpowiedzi. Dopiero skarga do Ligi Narodów wpłynęła jakoś na zmianę stanowiska konsystorza luterańskiego i zmusiła ten ostatni do zaspokojenia najbardziej palących żądań litewskich. W r.b. synod litewski delegował do konsystorza dwuch swych członków. Jednakże [illegible] konsystorz nie chce delegatów tych do swego grona przyjąć.

Należałoby położyć kres germanizacyjnym zakusom konsystorza luterańskiego na Żmudzi.-

## Stosunki wśród studentów litewskich

"Lietuva" w N.251 z 7/XI r.b. zamieszcza artykuł studenta uniwersytetu Kowieńskiego, malujący byt studentów litewskich. Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Uniwersytet Kowieński istnieje już cztery lata wciąż się rozwija. W Linkowadwarys /w pobliżu Kowna/ rozpoczęto budowę instytutu fizyczno-chemicznego. W Datnowie powstała akademja rolnicza. Personel naukowy uniwersytetu również zwiększa się, wskutek napływu dobrych sił profesorskich. Nabywa się środki naukowe, wydaje się sporo podręczników litewskich, organizuje się odczyty i t.p. Liczba studentów wzrasta corocznie. Statystyka wykazuje, że w roku ubiegłym zapisało się 1795 studentów /wraz z wolnymi słuchaczami/ w r.b. w roku bieżącym zaś liczba studentów wynosiła już 2504. Najwięcej studentów uczęszcza na wydział prawny /660/ najmniej zaś na wydział przyrodniczy /210/ nie licząc wydziału ewangelicko-teologicznego. Wśród studentów znajdują się ludzie różnego wieku, zawodu: oficerowie, nauczyciele, księża, urzędnicy i t.d.

Nie wszyscy studenci mogą regularnie uczęszczać na wymagane wykłady, trudno im bowiem oderwać się od zajęć zawodowych. Studenci przeważnie muszą pracować na utrzymanie bądź lekcjami, bądź też jako biuraliści. O posady jest jednak w Kownie bardzo trudno. Jeszcze trudniej zaś jest jeszcze o mieszkanie. Internaty i bursy akademickie są dawno przepełnione. Podręczniki są ogromnie drogie a przytem naukowa literatura litewska jest bardzo uboga. Studenci korzystać muszą z podręczników rosyjskich, niemieckich oraz z notatek. Skromne utrzymanie studenta kosztuje 100-150 lit. /50-75 zł/ nie licząc wydatków na książki i t.p. Większość studentów należy do rozmaitych organizacyj, jak np: przyszłościowym, narodowy, skauci, koła żydowskie, socjalistyczne i t.p. Każdy wydział posiada odrębną swą organizację studencką.-

## Bolączki Uniwersytetu Kowieńskiego

"Rytas" w N.254 z 15/XI r.b. zamieszcza artykuł, w którym zastanawia się nad bolączkami uniwersytetu Kowieńskiego w związku z niedawnemi zajściami w Alma Mater. Artykuł "Rytasa" podajemy w streszczeniu:

---

Uniwersytet Kowieński, którego kierownictwo spoczęło narazie w rękach ludzi o socjalistycznych poglądach,odrazu wszedł na fałszywe tory.Pierwszym rektorem został niejaki Szymkus,o którym dość powiedzieć,że za czasów carskich starał się się zmienić nazwisko swe na Szymkow..Dzięki owemu Szymkusowi-Szymkowowi na uniwersytecie niepodobna było pierwotnie rozmówić się z większością studentów po litewsku.Na katedry profesorskie powołano ludzi jak W.Birżyszka,Awiżonis i t.p.,którzy, pomimo najlepszych chęci,nie mogli zrozumieć narodowych aspiracyj litewskich.Sprowadzono również cały szereg profesorów cudzoziemców bez oglądania się na ich kwalifikację naukowe.Stąd też nierzadkie były wypadki kiedy katedrę obejmował świeżo upieczony absolwent.Zapraszano ludzi jak Laszas,Rimka,Szalozius i t.d.nieposiadających pełnego dyplomu,ludzi jak Herbaczewski,wątpiących w potrzebę niepodległości Litwy,ludzi jak burmistrz kowieński Jan Wiłejszys,nie władających poprawnym językiem litewskim.-

Na uniwersytet obsadzony podobnemi"siłami" naukowemi i przesiąknięty podobną ideologją łożyć musiało społeczeństwo swój ciężko zapracowany grosz.Ostatnie zajścia na uniwersytecie są tego wszystkiego owocami.-

W e w n ę t r z n e s p r a w y L i t w y.- /Wywiad z ministrem spraw wewnętrznych Endziułajtisem./ "Lietuvos Zinios" w N.272 z dn. 2/XII r.b. zamieszczają wywiad korespondenta prasy zagranicznej z ministrem spraw ~~xxxxxxx~~ wewnętrznych Endziułajtisem w sprawie całego szeregu aktualnych zagadnień wewnętrznej politvki litewskiej. Wywiad ten podajemy w streszczeniu:

Kryzys ekonomiczny wpłynął na podwyższenie podatku od paszportów zagranicznych.Odpływ bowiem wysokocennych walut obcach z kraju / w związku z częstemi wyjazdami obywateli litewskich zagranicę/ zmusił rząd do szukania nowych źródeł dochodowych. Podwyższonej opłacie nie będą podlegać:1/dziennikarze udający się zagranicę w sprawach prasowych, 2/ uczący się i 3/ uczestnicy wycieczek.-

Co do represyj w stosunku do prasy zagranicznej i do zakazu debitu "Berliner Tageblatt'u"to minister wyraził się,iż zostały one przeprowadzone na żądanie społeczeństwa i wydawców litewskich.Rząd zmuszony był przeprowadzić cały szereg ograniczeń,ażeby prasa zagraniczna nie obciążyła społeczeństwa i wydawców litewskich pod względem finansowym.Niezależnie od tego debit "Berliner Tageblatt" został zakazany do dn.15 grudnia r.b.,ponieważ zamieścił on cały szereg artykuł antylitewskich, w związku z problemem kłajpedzkim.Represje prasowe zostały zarządzone w myśl dawnej ustawy carskiej.-

P a p i e ż z a j ą ł s i ę k w e s t j ą u b i o r u "k u n i g a s ó w".- "Liet.Żinios" dowiadują, się, że w związku z wszczętą ostatnio na łamach pism litewskich chrześć.dem.polemiką, w sprawie zezwolenia duchowieństwu na noszenie cywilnego ubrania,kurja ~~pa~~-kurja biskupia otrzymała z Watykanu rozporządzenie,w którem się proponuje klerowi litewskiemu,albo być księżmi i nosi sutany,albo politykować i ubierać się dowolnie.

[illegible]

**Wewnętrzne sprawy Litwy.** /Wywiad z ministrem spraw wewnętrznych/. - "Lietuvos Žinios" w N.272 z dn. 2/XII r.b. zamieszczają wywiad z kierownikiem spraw zagranicznej z ministrem spraw wewnętrznych w sprawie całokształtu aktualnych zagadnień wewnętrznej polityki litewskiej. Wywiad ten podajemy w streszczeniu:

[illegible]

**Papież zajął się kwestją ubioru "kunigasów".** - "Liet.Žinios" dowiadują się, że w związku z wszczętą ostatnio na łamach pism litewskich polemiką w sprawie zezwolenia duchowieństwu na noszenie cywilnego ubrania, kurja [illegible] otrzymała z Watykanu rozporządzenie, które się [illegible] kurja biskupia [illegible] litewskiemu, albo być księżmi i nosić sutany, albo politykować i ubierać się dowolnie.

IV - V. SPRAWY POLSKIE I INNE MNIEJSZOSCI NARODOWE.-

Pogrom szkolnictwa polskiego w Litwie.-"Dzień Kowieński" w N.258 z dnia 20 listopada 1925 r. donosi:

"W polskich szkołach początkowych miasta Kowna i na prowincji wprowadzono język litewski jako wykładowy.Ten sam los spotkał szkoły niemieckie.Zachłanna polityka mniejszościowa grozi wynarodowieniem naszych dzieci."

x x

x

Dlatogo,żeby się zorjentować w jaki sposób władze litewskie wprowadziły ~~w życie~~ w życie oddawna już zamierzany przez blok chrześćjańsko-demokratyczny projekt zniszczenia polskiego szkolnictwa na Litwie,przypomnieć należy,że jeszcze na wiosnę w roku bieżącym wniesiony został do Sejmu projekt zmiany art.11-go ustawy o szkolnictwie powszechnem, który dotyczył szkół nielitewskich według którego to projektu:

1/ W szkołach początkowych,subsydjowanych przez państwo lub samorządy,językiem wykładowym miał być język litewski;język mniejszości stanowić zaś miał przedmiot odbębny.
2/ Do szkół początkowych, utrzymywanych przez organizacje lub osoby prywatne z językiem wykładowym mniejszościowym,mogłyby być przyjmowane dzieci rodziców,należących tylko do tej mniejczości,której język przyjęty jest w szkole,jako język wykładowy.

Przy rozpatrywaniu tego projektu frakcja polska,poparta przez przedstawicieli innych mniejszości narodowych stoczyła walkę zdecydowaną,która zmusiła większość sejmową,liczącą się podówczas z ujemnym wpływem,jaki zmiana ustawy wywrzećby musiała na przebieg sprawy mniejszości polskiej w Lidze Narodów do cofnięcia swego projektu i wprowadzenia dodatku do § 11 równie godzącego w polskość na Litwie, ale nie usuwający języka polskiego z tych kilkunastu subsydjowanych przez państwo szkółek.Dodatek ten brzmiał:

Do szkół o języku wykładowym nielitewskim mogą uczęszczać tylko ci uczniowie, których język ojczysty jest w tych szkołach językiem wykładowym.-

Mimo przeto ustawy,która dopuszczała język wykładowy polski w szkołach państwowych,mimo to,że zmiana tej ustawy na niekorzyść mniejszości polskiej została odrzucona,na drodze jakichś tajnych okólników oraz planowej akcji przeprowadzonej przez rząd wykluczono obecnie z tych kilkunastu zdobytych przez ludność polską w okresie

## IV - V. SPRAWY POLSKIE I INNE MNIEJSZOŚCI NARODOWE.-

-. P o g r o m  s z k o l n i c t w a  p o l s k i e g o  w  L i t w i e .- „Dzień Kowieński" w N.258 z dnia 20 listopada 1925 r. donosi:

„W polskich szkołach początkowych miasta Kowna i na prowincji wprowadzono język litewski jako wykładowy. Ten sam los spotkał szkoły niemieckie. Zachłanna polityka mniejszościowa grozi wynarodowieniem naszych dzieci."

Ażeby się zorjentować w jaki sposób władze litewskie wprowadziły w życie oddawna już zamierzany przez blok chrześcijańsko-demokratyczny projekt zniszczenia polskiego szkolnictwa na Litwie, przypomnieć należy, że jeszcze na wiosnę w roku bieżącym wniesiony został do Sejmu projekt zmiany art. 11-go ustawy o szkolnictwie powszechnem, który dotyczył szkół nielitewskich według którego to projektu:

1/ W szkołach początkowych, subsydjowanych przez państwo lub samorządy, językiem wykładowym miał być język litewski, język mniejszości stanowić zaś miał przedmiot odrębny.
2/ Do szkół początkowych) utrzymywanych przez organizacje lub osoby prywatne z językiem wykładowym mniejszościowym, mogłyby być przyjmowane dzieci rodziców należących tylko do tej mniejszości, której język przyjęty jest w szkole, jako język wykładowy.-

Przy rozpatrywaniu tego projektu frakcja polska, poparta przez przedstawicieli innych mniejszości narodowych stoczyła walkę zdecydowaną, która zmusiła większość sejmową, liczącą się podówczas z ujemnym wpływem jaki zmiana ustawy wywrzećby musiała na przebieg sprawy mniejszości polskiej w Lidze Narodów, do usunięcia swego projektu i wprowadzenia dodatku do § 11 równie godzącego w polskość na Litwie, ale nie usuwającej języka polskiego z tych kilkunastu subsydjowanych przez państwo szkółek. Dodatek ten brzmiał:

Do szkół o języku wykładowym nielitewskim mogą uczęszczać tylko ci uczniowie, których język ójczysty jest w tych szkołach językiem wykładowym.-

Mimo przeto ustawy, która dopuszczała język wykładowy polski w szkołach państwowych, mimo to, że zmiana tej ustawy na niekorzyść mniejszości polskiej została odrzucona, na drodze jakichś tajnych okólników oraz planowej akcji przeprowadzonej przez rząd wykluczono obecnie z tych kilkunastu zdobytych przez ludność polską w okresie

okupacji niemieckiej z niezwykłym trudem.szkółek poczatkowych polskich,polski jezyk jako wykładowy.-

Pogrom szkoły poczatkowej odbył się bez hałasu,cichaczem.Powyrzucano przedewszystkiem tych nauczycieli Polaków,który zamierzali bronić praw swego języka i bronić dzieci powierzone ich opiece przed gwałtem przeprowadzaną litwinizacją."Dzień Kowieński" w artykule "Szantażowanie prawa" w N.262 z d.26/XI.25 r. tak charakteryzuje ten nowy personel:

> "posadzono prawdziwych nieuków, którzy często w /w polskiej szkole/ nie umieją ani słowa po polsku,lecz za to są najzupełniej prawomyślnymi pod względem swej polonofobji Litwinami. Inny pozostały personel nauczycielski bezceremonjalnie sterroryzowano groźba pozbawienia kawałka chleba przez usunięcie z posady"..

Mając zaufanych i powolnych wykonawców w nowodobranym gronie nauczycieli władze litewskie w myśl podane powyżej dodatku do § 11 o szkołach początkowych zaleciły stwierdzenie narodowości rodziców, uczących się dotąd w szkołach polskich dzieci.Stwierdzenie te następowało na podstawie paszportów,w których wszyscy Polacy za małymi wyjątkami wbrew swej woli wpisani zostali jako Litwini.W ten sposób, po stwierdzeniu, że w szkołach polskich uczą się dzieci,rodzice których są określeni w paszportach jako Litwini,wprowadzono tam język litewski jako wykładowy i przekształcono szkoły polskiej na litewskie.Podkreślić tu musimy, iż zostały w ten sposób jaskrawo zlekceważone i złamane ostatnie uchwały Ligi Narodów,powzięte na skutek skargi mniejszości polskiej,domagającej się właśnie uzależnienia sprawy otwierania szkół od woli rodziców,a nie ich pochodzenia stwierdzonego paszportem.

P.2 Raportu p.Mello Franco przyjętego przez Radę Ligi Narodów z dnia 8 sierpnia brzmiał:

> 2. Przedstawiciel Litwy poinformował mię,że dobrze interpretowałem jego oświadczenia,przypuszczając,że kwestja uznania,jaki jest "język własny" ucznia,jest decydowana w każdym poszczególnym wypadku zgodnie z wolą rodziców.-

Rząd litewski w ten sposób zakpił sobie wyraźnie z uchwał Rady Ligi Narodów.-

Wspomniany artykuł "Dnia Kowieńskiego przynosi następującą charakterystykę tego procesu odlitewszczania szkół polskich.- Przytaczamy tu z artykułu tego urywek:

okupacji niemieckiej z niezwykłym trudem, szkółek początkowych polskich, polski język jako wykładowy.-

Pogrom szkoły początkowej odbył się bez hałasu, cichaczem. Powyrzucano przedewszystkiem tych nauczycieli Polaków, który zamierzali bronić praw swego języka i bronić dzieci powierzonych ich opiece przed gwałtem przeprowadzana litwinizacja. "Dzień Kowieński" w artykule "Szantażowanie prawa" w N.262 z d.26/XI.25 r. tak charakteryzuje ten nowy personel:

"posadzono prawdziwych nieuków, którzy często w /w polskiej szkole/ nie umieją ani słowa po polsku, lecz za to są najzupełniej przemyślnymi pod względem swej polonofobji Litwinami. Inny pozostały personel nauczycielski bezceremonjalnie sterroryzowano groźba pozbawienia kawałka chleba przez usunięcie z posady".-

Mając zaufanych i powolnych wykonawców w nowodobranym gronie nauczycieli władze litewskie w myśl podane powyżej dodatku do §.12.o szkołach początkowych zaleciły stwierdzenie narodowości rodziców uczących się dotąd w szkołach polskich dzieci. Stwierdzenie to następowało na podstawie paszportów, w których wszyscy Polacy za małymi wyjątkami wbrew swej woli wpisani zostali jako Litwini. W ten sposób, po stwierdzeniu, że w szkołach polskich uczą się dzieci, rodzice których są określeni w paszportach jako Litwini, wprowadzono tam język litewski jako wykładowy i przekształcono szkoły polskie na litewskie. Podkreślić tu musimy, iż zostały w ten sposób jaskrawo zlekceważone i złamane ostatnie uchwały Ligi Narodów, powzięte na skutek skargi mniejszości polskiej, domagającej się wyraźnie uzależnienia sprawy otwierania szkół od woli rodziców, a nie ich pochodzenia stwierdzonego paszportem.

P.2 Raportu p.Mello Franco przyjętego przez Radę Ligi Narodów z dnia 8 sierpnia brzmiał:

"2. Przedstawiciel Litwy poinformował mię, że dobrze interpretowałem jego oświadczenia, przypuszczając, że kwestja uznania, jaki jest język własny "ucznia", jest decydowana w każdym poszczególnym wypadku zgodnie z wolą rodziców.-

Rząd litewski w ten sposób zakpił sobie wyraźnie z uchwał Rady Ligi Narodów.

Wspomniany artykuł "Dnia Kowieńskiego" przynosi następującą charakterystykę tego procesu odlitewszczania szkół polskich.- Przytaczamy tu z artykułu tego urywek:

"Dokładnego obrazu całego tego dramatu,niestety,nie możemy przedstawić.Doszły nas jedvnie urywkami głuche wieści o tem, jak potworne sceny odegrywały się tu i ówdzie przy wprowadzeniu litewszczyzny.W pewnej miejscowości np: nowo mianowana nauczycielka w polskiej szkole,prawie zupełnie nie posiadając języka polskiego,na początku posługiwała się podczas wykładów przeważni nie jakimś zupełnie dla dzieci niezrozumiałym moskiewsko-litewskim żargonem;uczniom zaś wolno było odpowiadać po rosyjsku lub po polsku - kto jak ~~umiał~~ umiał...

W takich warunkach szkoła przestaje dzisiaj być już tym przybytkiem,gdzie dziecko zażywa rodzimej oświaty;staje się ona miejscem,gdzie się torturuje i kaleczy młodociane delikatne dusze,by zabić w nich sumienia narodowego.Nie dość tego.Szkoła ludowa przestaje być wogóle szkołą;jest to jakaś ponura szopka, gdzie się dokonywa dzikich szowinistycznych eksperymentów,kpiąc sobie z ducha i litery istniejącego prawa szkolnego.-

Dalej w artykule p.Dionizv Bazylewicz mówi o tem jak według prawa logiki winno wygladać referendum w sprawie języka wykładowego i pisze:

O narodowości rodziców ma stanowić nie paszport,który w danym wypadku nie przedstawia żadnej wartości,ponieważ przy wybieraniu takowego w rubryce "narodowść" często już było z góry wypisane "Litwin".O swej narodowości rodzice winni wypowiedzieć się sami z własnej i nieprzymuszonej woli.-

Wszystko to wreszcie ma być wskazane i wytłumaczone zwierzchnikom szkół i nie na migi,lecz ~~czarno~~ czarno na białem,w drodze odpowiednio wydanych rozporządzeń władzy,której pieczy powierzona jest oświata w kraju. Dopiero wówczas będziemy mogli powiedzieć,iż tyle a tyle naszych Antków pójdzie do szkółki polskiej,a tyle Antanasów do swojej "mokikły".

Automatvczne zaś przekształcenie polskich szkół na litewskie na podstawie paszportowej "kazionnej" narodowości rodziców, sporządzonej przez patrjotyczną fantazję,lub widzi mi się napół piśmiennego pisarza gminnego,nie jest bynajmniej lojalnem wykonaniem § 11 ustawy,lecz nieuczciwem szantażowaniem prawa.-

W zakończeniu artykułu p.Bazylewicz pisze:

Na mocy czyjego rozporządzenia nauczyciele szkółek początkowych pozwolili sobie na tak radykalny przewrót w systemie nauczania,jakim jest zmiana jednego wykładowego języka na drugi? - Nie wiemy.Lecz powinien wiedzieć coś o tem pan Minister Oświaty który też ,być może,oświetli tę czarną kartę z dziejów szkolnictwa i zechce nam wyraźnie odpowiedzieć.-

Czy w"kagańcu oświaty" jaki przyświeca całej ludności kraju,dla Polaków również pali się czysty płomień światła duchowego? Czy też kaganiec ten dla nas wydaje tylko smrodliwy czad i dym,by nas zadusić? ...

Z a p y t a n i e do p. M i n i s t r a O ś w i a t y w s p r a w i e w p r o w a d z e n i a l i t e w s z c z y z n y w s z k o ł a c h m n i e j s z o ś c i n a r o d o w y c h .-

Posłowie niemieckiej,polskiej i żydowskiej frakcji Sejmowych dn.17 listopada r.b. złożyli w Sejmie do p.Ministra Oświaty zapytanie treści następującej.:

W szkołach mniejszości narodowych zaczęto zamieniać język wykładowy na język litewski.Dzieci tych szkół zwłaszcza w młodszych oddziałach języka tego nie rozumieją.W niektórych szkołach wykłady odbywają się jednocześnie w dwóch językach: wykład litewski bywa ~~wy~~ tłumaczony na języki mniejszości,albo przy wykładaniu

"Doskonałego obrazu całego tego [illegible] nie możemy przedstawić. [illegible] jedynie [illegible] wiadomości o tem, jak potworne sposoby [illegible] gdzie przy wprowadzeniu litewszczyzny. W pewnej [illegible] nowo mianowana nauczycielka w polskiej szkole [illegible] nie posiadająca języka polskiego na początku [illegible] podczas wykładów przeważnie [illegible] odpowiadać po rosyjsku lub po polsku [illegible] jak [illegible] umiał...

W takich warunkach szkoła przestaje dzisiaj być już tym przybytkiem, gdzie [illegible] oświaty; staje się ona miejscem, gdzie [illegible] i [illegible] młodociane delikatne dusze [illegible] w niej [illegible] nie dość tego, dzieci tu [illegible] sobie z ducha i litery [illegible] prawa szkolnego."

Dalej w artykule p.Bazylewicz mówi o tem jak według prawa logiki winno wyglądać referendum w sprawie języka wykładowego i pisze:

"O narodowości rodziców ma stanowić nie paszport, który w danym wypadku nie przedstawia żadnej wartości, ponieważ przy wydawaniu [illegible] w rubryce "narodowość" bardzo [illegible] O swej narodowości rodzice winni wypowiedzieć się [illegible] i nieprzymuszonej woli.

Wszystko to zresztą ma być wykazane i wytłumaczone właściwie [illegible] dze odpowiednio [illegible] wierzona jest oświata [illegible] powiedzieć, iż tyle a tyle [illegible] do szkoły polskiej [illegible] skiej [illegible] na litewskie na podstawie "paszportowej" [illegible] narodowości rodziców, sporządzonej przez patriotyczne fantazje, lub widzi mi się napół piśmiennego pisarza gminnego, nie jest bynajmniej logicznem wykonaniem § 11 ustawy, lecz nieszczerem szantażowaniem prawa."

W zakończeniu artykułu p.Bazylewicz pisze:

"Na mocy czyjego rozporządzenia nauczyciele szkółek początkowych pozwolili sobie na tak radykalny przewrót w systemie nauczania, jakim jest zmiana jednego wykładowego języka na drugi - nikt nie wie. [illegible] powinien wyjaśnić coś o tem pan Minister Oświaty, który, być może, [illegible] tę czarną kartę z dziejów szkolnictwa i zechce nam wyraźnie odpowiedzieć.

Czy w "kagańcu oświaty", jaki przyświecać ma ludności kraju, [illegible] Polaków również, [illegible] czy też zagasnąć, bo dla nas wydaje tylko smrodliwy czad i dym, by nas zadusić?..."

**Z a p y t a n i e d o p. M i n i s t r a O ś w i a t y w s p r a w i e w p r o w a d z e n i a l i t e w s z c z y z n y w s z k o ł a c h m n i e j s z o ś c i n a r o d o w y c h.**

Posłowie niemieckiej, polskiej i żydowskiej frakcji sejmowych dnia 17 listopada r.b. złożyli w Sejmie do p.Ministra Oświaty zapytanie treści następującej:

"W szkołach mniejszości narodowych z [illegible] zamieniono język wykładowy na język litewski, [illegible] szkół [illegible] w mie[illegible] odrazu [illegible] nie rozumieją. W niektórych szkołach [illegible] wykład litewski [illegible] tłumaczony na języki mniejszości; albo przy wykładaniu

w językach mniejszości tłumaczy się na język litewski.

Pozatem w całym szeregu szkół miejscowych Ministerstwo zamienia nauczycieli odpowiedniej mniejszości na nauczycieli--Litwinów, nietylko niemających żadnego cenzusu ze znajomości języków mniejszości, lub specjalnych narodowych przedmiotów, lecz nawet nie posiadających samego języka, w którym winni wykładać.

Następstwa takiego stanu rzeczy są następujące:

a/ ilość uczniów w szkołach zmniejszyła się; nie tylko nie kształci się dzieci w mowie ojczystej, lecz wprost zostaje wypaczone to, czego one nauczyły się w domu; 3/ stopień wykształcenia upada nietylko z powodu wprowadzenia do szkoły dążności politycznych, lecz i z powodu fizycznej niemożliwości dzieci uczyć się jednocześnie wykładanego przedmiotu i obcego języka co można uważać jedynie za sposób tamowania wrodzonych zdolności i właściwości umysłowych dzieci.

Pozatem większość kierowników szkół przy przyjmowaniu dzieci do szkół mniejszości narodowych pozwala sobie:

a/ ~~zwrócić~~ nie brać pod uwagę oświadczeń rodziców co do narodowości dzieci i pomimo zgody rodziców kwalifikować takowe, jako Litwinów, i

b/ sfabrykowanych w ten sposób "Litwinów" wciągać do spisów szkół mniejszościowych, co jest sprzeczne z §11 ustawy o szkołach początkowych.

Wyżej wspomniane zostało wprowadzone lub też się wprowadza w większości szkół polskich i częściowo niemieckich w Kownie, jak również na prowincji, np. w szkołach polskich w Kiejdanach, Krawandach i Simnie, oraz niemieckich w Kibartach, Wierzbołowie, Linkach i Zwirach.

Należy podkreślić, że wszystko to jest stosowane nietylko w szkołach mniejszościowych, utrzymywanych przez Rząd i Samorządy, lecz i w prywatnych szkołach mniejszościowych.

Ze względu na to,

1/ że wykładowy język ojczysty jest zasadniczą właściwością szkół mniejszościowych,

2/ że po to by wykładać język, nauczyciel sam winien go posiadać gruntownie,

3/ że po to, by kształcić dzieci w miłości ich języka i kultury narodowej nie można być otwartym wrogiem tego języka i kultury,

4/ że świadome przeciwne ustawie wciąganie do spisów szkół mniejszościowych dzieci, nazwanych Litwinami może być czynione wyłącznie w celu doprowadzenia do zniesienia naszych szkół.

5/ że podczas gdy przedstawiciel Litwy w Genewie zapewniał urzędowo Ligę Narodów, iż 11 szkół polskich w Kownie posiada 1294 dzieci i że jakoby uczniów przyciągają z prowincji jakieś istniejące w Kownie internaty, w tym samym czasie odnalezienie przez nauczycieli w tych samych szkołach polskich zaledwie jednej lub dwuch setek dzieci polskich jest wprost naigrywaniem się nielegalnemi środkami z prawdy.-

Niżej podpisani zapytują p.Ministra:

1/Czy są mu znane przytoczone fakty?

2/Co zamierza on uczynić, by przyrodzone,a zagwarantowane przez deklarację Państwa Litewskiego w Lidze Narodów prawa mniejszości narodowych w szkole pozostały przywrócone.

W imieniu grupy niemieckiej:
pos.Kinder.
W imieniu frakcji polskiej:
pos.Budzyński.
W imieniu frakcji żydowskiej
pos.Robinzon.

L i t w i n i z a c y j n y  t e r r o r  w  k i e j d a ń s k i e j  s z k o l e .- Ciekawe światło na stosunki,jakie zapanowały w polskich szkołach z chwilą wprowadzania nowych,mianowanych przez Litwinów nauczycieli,na miejsca tych z pośród dawnych,którzy upierali się w wykładaniu w języku polskim,rzuca interpelacja posła frakcji polskiej p.Rumpla,złożona w ostatnich dniach listopada litewskiemu Ministrowi Oświaty.Interpelację tę podajemy poniżej:

Na początku listopada b.r. po nieustających stanowczych naleganiach rodziców kierowniczka polskiej szkoły początkowej w Kiejdanach p.Draugunasowa zwołała ogólne zebranie rodziców szkoły.-

Posiedzenie formalnie nie odbyło się dla braku quorum.Zachowanie się p.Draugunasowej wobec przybyłych rodziców było niedopuszczalne:nietylko odmówiła ona odpowiadać im po polsku lecz też krzyczała na nich,biła pięściami i nogami,zamiast spokojnie wytłumaczyć głośne wypadki w kiejdańskiej szkole.-

W drugim terminie zostało zebranie zwołane dn.22 listopada,przyczem rodzice przybyli w liczbie około 70.Tym razem postępowanie p.Draugunasowej było jeszcze bardziej dzikie i niegrzeczne.Nie odpowiadając rodzicom po polsku,p.Draugunasowa, hałasując w ciągu paru godzin,nie dopuściła do wyboru przewodniczącego,pozostawiając sobie pełnienie obowiązków takowego.I Wobec gróźb p.Draugunasowej wpłynąć na to,by zgromadzeni zostali wysłani z Kiejdan w ciągu 24 godzin,delegacja zebrania zwróciła się do mnie z prośbą o interwencję.Po przybyciu mojem na posiedzenie, gdy wszystko się uciszyło,zaproponowałem wybrać przewodniczącego.Wówczas p.Draugunasowa podniesionym głosem zwróciła się do mnie z oświadczeniem,iż tylko jej przysługuje prawo przewodniczenia.Wskazałem na to,że kierowniczka szkoły, według ustawy,ma prawo tylko na udział w zebraniu rodziców z głosem decydującym.Krzyknawszy na mnie,bym milczał,p.Draugunasowa ogłosiła zebranie za zamknięte,jakoby z powodu upłynięcia czasu,do jakiego było dane pozwolenie przez władze.Wychodząc p.Draugunasowa zagroziła zebranym,że o ile nie rozejdą się,będą pociągnięci do odpowiedzialności.-

Wszystko to się dzieje w szkole,która jest utworzona staraniem samych mieszkańców,dzięki ofiarom których sporządzono inwentarz,na których grosze była utrzymywana czwarta szkoła,do której uczęszczało z górą 300 dzieci polskich.-

Ta niesprawiedliwa i brutalna litwinizacja dokonywana jest w mieście,gdzie podczas wyborów do drugiego Sejmu na 100 głosów litewskich przypadło 239 polskich.-

Zapytuję p.Ministra:

1/ Czy znane mu są powyższe fakty?

2/ W jaki sposób zamierza on na takowe reagować?

S p r a w a  z a s m a r o w a n i a  s z y l d ó w  n i e l i t e w s k i c h  w  K o w n i e .- Odpowiedź p.Ministra Spraw Wewnętrznych na zapytanie posłów mniejszościowych w Sejmie."Dzień Kowieński" w N.265 pisze:

Na piątkowem posiedzeniu Sejmu Minister Spraw Wewnętrznych p.Endziułajtis udzielił odpowiedzi na zapytanie posłów mniejszości narodowych w sprawie zasmarowania szyldów nielitewskich w Kownie w nocy z dn.27 na 28 października r.b.

Pan Minister prostuje,iż szyldów zasmarowanych było nie z górą 100,jak twierdzą interpelanci,lecz tylko 37.Następnie zapytanie przytacza dowody oparte na danych prywatnego badania sześciu świadków,stróżów spółki ochrony od włamania,podczas gdy spółka ta liczy kilkudziesięciu stróżów.Po otrzymaniu tego

Litwini zaczynają terror w kiejdańskiej szkole. – Ciekawe światło na stosunki, jakie panują w polskich szkołach z chwilą wprowadzania nowych mianowań przez Litwinów nauczycieli, na miejsce tych z pośród dawnych, którzy upierali się w wykładaniu w języku polskim, rzuca interpelacja posła frakcji polskiej p. Rumpla, złożona w ostatnich dniach listopada litewskiemu Ministrowi Oświaty. Interpelację tę podajemy poniżej:

Na początku listopada b.r. po nieustających staraniach [illegible] rodziców kierowniczka polskiej szkoły początkowej w Kiejdanach p. Draugunasowa zwołała ogólne zebranie rodziców szkoły.

Posiedzenie jednakże nie odbyło się dla braku quorum. Zachowanie się p. Draugunasowej wobec przybyłych rodziców było niedopuszczalne, gdyż nie tylko odmówiła ona odpowiadać im po polsku, lecz też [illegible] ich, biła pięściami i nogami [illegible] takie wypadki w kiejdańskiej szkole.

W drugim terminie zostało zebranie zwołane dn. 22 listopada, przybyli rodzice w liczbie około 70. Tym razem postępowanie p. Draugunasowej było jeszcze bardziej [illegible] nie odpowiadając rodzicom po polsku, p. Draugunasowa [illegible] w ciągu pół godzin, nie dopuściła do wyboru przewodniczącego, pozostawiając sobie pełnienie obowiązków takowego. Wobec gróźb p. Draugunasowej [illegible] aż do tego, by [illegible] byli wysłani z Kiejdan w ciągu 24 godzin [illegible] zebrania zwróciła się do mnie z prośbą o interwencję [illegible] posiedzenie, gdy wszystko się [illegible] przewodniczącego. Wówczas p. Draugunasowa [illegible] zwróciła się do mnie z oświadczeniem, iż tylko jej przysługuje [illegible] na to, że kierowniczka szkoły [illegible] według ustawy [illegible] głosem decydującym [illegible] na miejsce [illegible] p. Draugunasowa [illegible] opuściła zebranie [illegible] z porządku [illegible] czasu, do jakiego [illegible] p. Draugunasowej [illegible] Wyrażając [illegible] nie rozejdą się [illegible] pociągnięci do odpowiedzialności.

Wszystko to [illegible] która jest utworzona [illegible] samych [illegible] którym [illegible] której uczęszcza [illegible] 300 dzieci [illegible] jest w mieście [illegible] podczas wyborów do drugiego Sejmu na [illegible] głosów [illegible] padło 239 polakom.

Zapytuję p. Ministra:

1/ Czy znane mu są powyższe fakty?

2/ W jaki sposób zamierza on na takowe reagować?

Sprawa zamazywania szyldów niemieckich w Kownie. – Odpowiedź p. Ministra Spraw Wewnętrznych na zapytanie posłów mniejszościowych w Sejmie, "Dzień Kowieński" Nr. 265 pisze:

Na ostatnim posiedzeniu Sejmu Minister Spraw Wewnętrznych p. [illegible] udzielił odpowiedzi na zapytanie posłów mniejszości narodowych w sprawie zamazywania szyldów niemieckich w Kownie w nocy z dn. 27 na 28 października r.b.

Pan Minister przyznaje, iż szyldów zamazanych było nie z górą 100, jak twierdzi interpelacja, lecz tylko 37. Następnie [illegible] dowody oparte na danych prywatnego badania [illegible] od [illegible] otrzymania [illegible]

zapytania,z rozporządzenia p.Ministra było dokonane powtórnie zbadanie całej sprawy.To formalne śledztwo wykazało, iż zarzuty,poczynione policji, są bezpodstawne i nie odpowiadają rzeczywistości.Z odczytanego pisma o wynikach śledztwa okazuje się,iż w jednem miejscu policjant pełnił swe obowiązki,lecz w pewnej chwili musiała udać się w inne miejsce w sprawach służbowych; przy ul.Prezydenta policjant stał na podwórku,dlatego też nie mógł widzieć co się dzieje na ulicy;w Szańcach znów tkwił na posterunku etc.Słowem dla każdego policjanta p.Minister znalazł usprawiedliwienie.Policja stała i zawsze będzie stać na straży tego,co jest jej przez prawo zalecone.O żadnej przeciwpaństwowej organizacji organy Ministerstwa Spr.Wewn. nie wiedzą. Zresztą interpelaci,jak sami poszkodowani nie wskazali na winowajców i niczem nie przyczynili się do ich odkrycia.Wreszcie co się tyczy"usunięcia z posad i pociągnięcia do odpowiedzialności za bezczynność" naszych stróżów bezpieczeństwa publicznego to według p.Ministra oskarżenia,poczynione policji,przy zarządzonem śledztwie,nie zostały potwierdzone.Naogół p.Minister w swej odpowiedzi wybrał jak widać najłatwiejszą drogę: powołując się na "formalne śledztwo",zarzuty podniesione w zapytaniu,dla niego "nie potwierdziły się","nie odpowiadają rzeczywistości" są tylko "najczystszem kłamstwem" i t.p.Nic dziwnego,iż podobna odpowiedź nietylko nie wyjaśniła niczego,lecz, odwrotnie,obudziła nowe wątpliwości.

Zresztą "Rytas" jest całkowicie zadowolony z odpowiedzi, opisując ją pod tytułem:"Żądają ukarać winowajców, których nie ma".Czyli winowajców zasmarowania szyldów niema,wszystko w porządku i... niech żyje pendzel i smoła."Nieczewo stiesniatsia w swojem otieczestwie",jak zauważyła p.Ministrowi pos.Purenasowa.-

**D a l s z e w y w ł a s z c z e n i a w p o w i e c i e P o n i e w i e s k i m.-** "Dzień Kowieński" podaje:

19 listopada r.b. w kancelarji poniewieskiego "Twarkitojasa" /urzędnik powiatowy do spraw rolnych/ ~~sprawy rolnych~~ ~~zo~~zostały wywieszone ogłoszenia o parcelacji w 1926 roku następujących majątków: Budniki - Felicjana Karpia;Pociuny - Józefa Antonajtisa;Pociuny - Jerzego Kowalewskiego; Surwiliszki - Józefa Bernatonisa;Koniecpol - Konstantego Komara;Rogówek - Konstantego Komara;Popolcie - Walerjana Zawiszy;Słoboda - Walerjana Zawiszy;Linkowiec - Walerjana Zawiszy;Surwiliszki - Ludwika Kierajtisa; Nieiwieżniki I - Władysława Ejdrygiewicza;Niewieżniki III - Jana Małachowskiego;Małe Wodokty - Antoniego Zawiszy;Pojodzie - Kazimiery Moszyńskiej; Kierowo - Józefa Antonajtisa;Zwirblajnie - Józefa Pożemieckiego;Graukoju - Benedykta Karpia;Morezy - Benedykta Karpia;Gustonis - Józefa Antonajtisa;Kurkłajcie - Marji Mańkiewiczowej;Czerwony Dwór - Brunona Roppa;Liberyszki - Benedykta Karpia;Wojszwilce - Zacisze Władysława Witorta;Małdziuny - Jana Roppa.-

**D a l s z e k o n f i s k a t y p o l s k i e j z i e m i .-** "Elta" ogłasza:

Uchwalono wziąć na potrzeby reformy rolnej następujące majątki:W powiecie Szawelskim: 1/Łowmaki - Eugenjusza Opackiego, i Złotarję - Józefy z Hutten-Czapskich Bułhakowej; w powiecie Birżańskim: 1/Putry - Józefa Budberga i Wajnuniszki - Pauliny Czerniawskiej;w powiecie Trockim:folw.Gudzienka b.własność Stanisława Paszkowskiego.Osoby zainteresowan mogą w przeciągu dwuc tygodni zawiadomić "twarkitojasów" /urzędników pow. do spraw rolnych/ odpowiednich powiatów,gdzie obierają sobie nienaruszalną normę oraz uchwałę powiatowej komisji reformy rolnej oskarżyć przed Zarządem Reformy Rolnej,składając skargę "twarkitojasowi".

[illegible]

w swojem ojcowskie [illegible], jak zauważa p.Ministrowi pos.Purenasowa.-

Dalsze wysiedlenia w powiecie Po-[illegible]

[illegible]

Władysława Wiktora;Wałdziłowy - Jana [illegible].-

Dalsze konfiskaty polskiej ziemi.-

"Ūkininkas" [illegible]

[illegible] Rzeczypospolitej [illegible] oraz [illegible] komisji reformy rolnej [illegible] przed Zarządem Reformy Rolnej [illegible] skargę [illegible] owi".

VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

Prasa niemiecka o wyborach kłajpedzkich.- "Lietuva" w N.246 z 2/XI.r.b. zamieszcza artykuł w którym ocenia obecną sytuację w Kłajpedzie w związku z odgłosami prasy niemieckiej o wyborach. Artykuł "Lietuvy" podajemy w streszczeniu:

Partja Einheitsfrontu głosiła w swych odezwach przedwyborczych, że przestrzegać będzie lojalności w stosunku do Litwy oraz bronić będzie zasad autonomji. Za hasłami temi poszli Litwini Kłajpedzcy zwłaszcza, że Einheitsfront obiecywał też złote góry pod względem materjalnym. Nie przypuszczali oni jednak, że Einheitsfront, przekonawszy się o pomyślnych dla siebie wynikach wyborów, zmieni odrazu taktykę i pocznie głosić wręcz coś odmiennego. Oto obecnie bowiem najemni "korespondenci" rzekomo pism berlińskich zaczynają w prasie niemieckiej agitować za zwróceniem Kłajpedy Niemcom. "Berliner Tageblatt" z 31/X.r.b. w długim artykule dowodzi, że wybory ostatnie zamanifestowały niemieckość Kłajpedy i chęć kłajpedzian ponownego przyłączenia się do Niemiec.- Znać w tem wyraźnie rękę Einheitsfrontu. Trudno więc wyobrazić bardziej przewrotną i tendencyjną dwulicowość tej partji, która z jednej strony zapewnia o lojalności względem Litwy i nawołuje do autonomji, z drugiej zaś - agituje za przyłączeniem Kłajpedy do Niemiec.-

Obszar Kłajpedy jest integralną częścią Litwy. Wątpliwą przeto jest rzeczą, czy machinacje Einheitsfrontu przyczynią się do ugruntowania dobrych stosunków na przyszłość.-

Komentarze prasy kłajpedzkiej w związku z dymisją gubernatora Budrysa.- "Lietuva" w N.250 z 6/XI.r.b. zamieszcza artykuł w którym omawia komentarze prasy kłajpedzkiej w związku z ustąpieniem gubernatora Budrysa. Artykuł "Lietuvy" podajemy w streszczeniu:

Dymisja gubernatora kłajpedzkiego Budrysa szeroko jest komentowana zarówno w Kłajpedzie jak też w ~~Niemczech~~ Niemczech. Prasa niemiecka w Kłajpedzie / "Mem.Dampfboot" i t.d./nie szczędzi p.Budrysowi pochwał, podnosząc zrozumienie przez niego i obronę interesów lokalnych Kłajpedy. Dymisję Budrysa przypisuje prasa niemiecka /w Kłajpedzie/ temu, że Budrys nie zgodził się rozwiązać sejmiku, do czego zmierzał rząd kowieński.

Tak więc prasa niemiecka stara się uczynić z p.Budrysa męczennika za sprawę kłajpedzką. Wywody prasy niemieckiej opierają się jednak na informacjach wyssanych z palca. Rządowi kowieńskiemu przez myśl nawet nie przeszło rozwiązywać sejmik kłajpedzki, zaś p.Budrys również w niczym sobie tak bardzo na palmę męczeństwa nie za Kłajpedę nie zasłużył. Rozpowszechnianie przez prasę niemiecką /w Kłajpedzie/ kłamliwych wieści przyczynić się jedynie może do wzajemnego rozjątrzenia pomiędzy Kłajpedą a Kownem.-

Wywiad "Lietuvy" z nowym gubernatorem Kłajpedy.- "Lietuva" w N.257 z d.14/XI.r.b. zamieszcza swój wywiad z nowym gubernatorem kłajpedzkim Žiliusem. Wywiad ten podajemy w streszczeniu:

Pan Žilius stwierdził, że obecna sytuacja w Kłajpedzie jest trudna, jednakże jest nadzieja, iż przy współpracy urzędów

VI. SPRAWA KŁAJPEDZKA.

[illegible]

[illegible] w Kłajpedzie w związku z [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

miejscowych i centralnych,dojdzie się do zobopólnego zadowolenia.Za podstawę takiej współpracy weźmie się konwencję kłajpedzką.Cała praca będzie się odbywała tylko w ramkach tej ostatniej Wszelkie ewentualne nieporozumienia będą likwidowane na miejscu

Sejmik kłajpedzki również będzie zdaniem p.Ziliusa,dążył do naprawy ekonomicznej sytuacji Kłajpedy.Horoskopa w zakresie handlu wyjaśniają się szerzej z chwilą rozstrzygnięcia problemów politycznych.-

Narazie zaś wiele rokuje otucha i ufność w pomyślną przyszłość.-

"L i e t u v i s" o K ł a j p e d z i e i j e j n a s t r o j a c h.- "Lietuvis" w N.45 z 13/XI.r.b. zamieszcza artykuł,w którym zresztą bardzo ogólnikowo,ocenia sytuację w Kłajpedzie.Artykuł "Lietuvisa" podajemy w streszczeniu:

Zgubna polityka rządu kowieńskiego na gruncie Kłajpedzkim doprowadziła do tego, że podczas wyborów listy litewskie otrzymały zaledwie 5% wszystkich głosów.Ta sama polityka powoduje również wśród Kłajpedzian zanik ufności w Litwę oraz umiłowania litewskości,Kłajpeda nie została wciągnięta do ogólno-litewskiego życia państwowego, będąc jednocześnie niemal całkiem poza nawiasem narodu i społeczeństwa.Nic też dziwnego, że sprawy narodu i państwa litewskiego nie znajdują odźwięku wśród KłajpedzianW związku z tem reagują oni słabo na problem wileński.Same zresztą Kowno nie wyrobiło dotychczas jasnej wytycznej co do sprawy odzyskania Wilna.Wszystkie bezpłodne protesty,sprostowania,dementi i t.d. wnoszą jedynie chaos do tej sprawy,nie posuwając jej ani o krok naprzód.Przymusowe ściąganie od biednych urzędników składek na rzecz odzyskania Wilna oraz histeryczne nawoływania do wbijania patrjotyzmu w głowy Kłajpedzian - chybi zupełnie celu.-

Kłajpedę,Kowno i Wilno łączy pomiędzy sobą nietylko korzystny dla Polski spław drzewa,lecz także i to głównie właściwości duchowne,jak poczucie prawa,ładu,pracowitość i t.d.,które to właściwości podsycać należy nie zaś przyczyniać się do ich zaniku.-

Z w o ł a n i e S e j m i k u K ł a j p e d z k i e g o.- "Mem. Dampfboot" w N.275 z d.24/XI.r.b. podaje: Dnia 23/XI.r.b. o godz.10 zebrał się I-szy Sejmik Kłajpedzki.Mowy wygłosili gubernator Žilius i pos.Richtsmeier.-

S y t u a c j a w K ł a j p e d z i e.- "Lietuva" w N.259 z d.17/XI.r.b. zamieszcza artykuł p.t."Sytuacja w Kłajpedzie". Artykuł ten podajemy w streszczeniu:

Na gruncie Kłajpedzkim daje się zauważyć,że upojenie sukcesem Einheitsfrontu zaczyna już przemijać.Z jednej strony masy wyborcze wywierają na Einheitsfront presję w kierunku wprowadzenia wżycie danych przezeń obietnic,z drugiej zaś - zbliża się czas, kiedy Sejmik będzie musiał złożyć egzamin parlamentarny i wykazać,co realnego może dać Kłajpedzianom.Z przemówień niektórych polityków z Einheitsfrontu daje się wywnioskować,że w Kłajpedzie coraz bardziej rozumieją potrzebę utrzymania dobrych stosunków z centralnym rządem kowieńskim i że realizacja przyrzeczeń /złożonych przez Einheitsfront Kłajpedzianom/ jest nie do pomyślenia.-

...niepewnych i [illegible], że [illegible] do zupełnego [illegible] na podstawie jakiej [illegible] przepisów weźmie [illegible] konwencja kłajpedzka. Cała praca będzie się odbywała tylko w językach tej państwowej. Wszelkie ewentualne nieporozumienia będą likwidowane natychmiast. Sejmik kłajpedzki również będzie zdany na [illegible] do naprawy [illegible] ekonomicznej [illegible] Kłajpedy [illegible] handlu wyjaśnią się [illegible] z chwilą rozstrzygnięcia problemów politycznych.-

Narazie [illegible] wróg [illegible] spokój i ufność w pomyślną przyszłość.-

"Lietuvis" o Kłajpedzie i jej mieście

Gazeta "Lietuvis" w N.45 z 15/XI r.b. zamieszcza artykuł, w którym bardzo krytycznie ocenia sytuację w Kłajpedzie. Artykuł "Lietuvisa" podajemy w streszczeniu:

Zmienna polityka rządu kowieńskiego na gruncie kłajpedzkim doprowadziła do tego, że podczas wyborów listy litewskie otrzymały zaledwie 25 wszystkich głosów. Ta zła polityka [illegible] wśród Kłajpedzian [illegible] ufność w Litwę [illegible] litewskości Kłajpeda nie została włączona do [illegible] litewskiego życia państwowego [illegible] jednocześnie [illegible] poza nawiasem narodu i społeczeństwa. Nic [illegible] że sprawy narodu i państwa litewskiego nie znajdują oddźwięku wśród Kłajpedzian [illegible] reagują [illegible] albo na problem wileński [illegible] nie wyrabia [illegible] jednej [illegible] do sprawy odzyskania Wilna. Wszystkie bezpłodne [illegible] tylko czas, nie posuwając jej ani o krok naprzód. Przymusowe [illegible] urzędników składek na rzecz odzyskania Wilna [illegible] do wzbudzenia patriotyzmu w głowy Kłajpedzian - chybi zupełnie celu.-

Kłajpedę z Kownem i Wilno łączy pomiędzy sobą nietylko [illegible] dla Polski [illegible] sprawa, lecz także [illegible] główniej wartości duchowe, jak poczucie prawa, ładu, pracowitość itd., które to właściwości podsycać należy nie zaś przyczyniać się do ich zaniku.-

Zwołanie Sejmiku Kłajpedzkiego.- "Memelerdampfboot" w N.275 z 24/XI r.b. podaje: Dnia 25/XI r.b. o godz.10 zebrał się I-szy Sejmik Kłajpedzki. Mowy wygłosili gubernator Žilius i pos. Richtmaier.-

Sytuacja w Kłajpedzie ,i "Lietuva" w N.259 z 17/XI r.b. zamieszcza artykuł p.t. "Sytuacja w Kłajpedzie". Artykuł ten podajemy w streszczeniu.

Narazie [illegible] kłajpedzkim daje się zauważyć, że [illegible] sukcesem Einheitsfrontu zaczyna już przemijać. Z jednej strony masy wyborców wywierają na Einheitsfront presję w kierunku wprowadzenia w czyn danych przez obietnic, z drugiej zaś - zbliża się czas, kiedy Sejmik będzie musiał złożyć egzamin parlamentarny i wykazać, co realnego może dać Kłajpedzianom. Z przemówień niektórych polityków z Einheitsfrontu daje się wywnioskować, że w Kłajpedzie [illegible] rozumieją potrzebę utrzymania dobrych stosunków z centralnym rządem kowieńskim i że realizacja przyrzeczeń /złożonych przez Einheitsfront Kłajpedzianom/ jest nie do pomyślenia.-

Po zwołaniu Sejmiku Kłajpedzkiego odpada najważniejsza funkkąa Dyrektorjatu,a mianowicie ustawodawstwo.Wobec tego zzz oczekiwaną jest dymisją predydenta Dyrektorjatu Borcherta wraz z pozostałemi dyrektorami /Juozapajtis,Reizgys,Panars iSaulc/ P.Borchert prawdopodobnie nie zgodzi się zostać ponownie prezydentem Dyrektorjatu.Wobec tego oczekiwana jest kandydatura p. Simonajtisa,który w swoim czasie /1922 r./ piastował już ten urząd.

Zakres władzy nowego Dyrektorjatu będzie dosyć ograniczony.Dyrektorjat zależeć będzie od tego,czy Sejmik wyrazi mu votum nieufności,czy też nie.-

Nowy gubernator p.Zilius został przyjęty życzliwie zarówno przez Litwinów,jak też przez Niemców.Z podobnem przyjęciem spotkał się też zastępca gubernatora p.Szlaża.-

Na gruncie kłajpedzkim daje się również zauważyć osłabienie tarć partyjnych.Nie wszystkie podjudzające nagół wywody lokalnej prasy niemieckiej są istotnym wyrazem nastrojów kłajpedzkich,aczkolwiek zaznaczyć należy,iż prasaa stanowi tu potężny czynnik agitacyjny.Stanowisko narodowo uświadomionych Litwinów Kłajpedzkich pozostało bez zmiany.Przypisują oni duże znaczenie przeniesiu Teatru Narodowego do Kłajpedy.Wogóle zaznaczyć trzeba, iż na duchowe współżycie Kłajpedy z pozostałą Litwą zwraca się dotychczas zbyt mało uwagi.-

## P r z e s i l e n i e w D y r e k t o r j a c i e K r a j o w y m.

Dnia 20 listopada Prezydent Dyrektorjatu Krajowego p. Borchert wręczył gubernatorowi kraju p.Ziliusowi podanie o dymisję,oświadczając,że z obraniem Sejmiku,powierzone mu w liście z dnia 5 lutego b.r. przez b.gubernatora Budrysa,zadania zostały wypełnione.Jednocześnie do dysmisji podał się cały skład Dyrektorjatu.

W związku z wywołanem w ten sposób przesileniem xxxxx w Dyrektorjacie udał się do Kłajpedy poseł litewski w Niemczech p.Sidiskauskas,który natychmiast rozpoczął rokowania x wspólnie z gubernatorem Ziliusem z przedstawicielami Sejmu Kłajpedzkiego.Rokowania te nie doprowadziły do rezultatów.Wszyscy kandydaci w liczbie ośmiu,wysunięci przez gubernatora i posła Sidikauskasa zostali przez niemieckich przedstawicieli Sejmu odrzuceni.Na poniedziałkowem posiedzeniu /w dniu 30 listopada/ Sejmu Kłajpedzkiego przewodniczący Krauss złożył oświadczenie streszczające przebieg bezowocnych rokowań oraz wezwał posłów do zachowania spokoju.Pos.Sidikauskas i gubernator Zilius mieli udać się do Kowna w celu porozumienia się z rządem dla powzięcia decyzji,niebawem jednak otrzymali instrukcję telefoniczną na podstawie której mianowany został przewodniczącym Dyrektorjatu Juosupajtis,który bez porozumienia z Sejmem kłajpedzkim wyznaczył członków Dyrektorjatu.W ten sposób do Dyrektorjatu weszli pp.Seldis,Kubilus,Stumber i dr.Kreisler.Na posiedzeniu Sejmiku Kłajpedzkiego w dnia 2 grudnia przewodniczący Krauss zawiadamiając posłów o wyznaczeniu nowego Dyrektorjatu zgłosił sam wniosek o votum nieufności,który jednomyślnie,za wyjątkiem dwuch głosów litewskich,został przyjęty.Jeden z posłów niemieckich w mowie swej oświadczył,że znany działacz litewski Jaukas publicznie powiedział,że gdyby od niego to zależało,wystąpiłby z szaulisami lub żołnierzami i rozpędziłby cały Sejmik Kłajpedzki.W ten sposób zarysowała się ostra walka pomiędzy rządem litewskim a mieszkańcami Kłajpedy,która powoduje niezwykle ostry ton artykułów jednej i drugiej prasy.-

S k ł a d P r e z y d j u m S e j m i k u K ł a j p e d z k i e g o. Na posiedzeniu Sejmiku w dniu 23 listopada b.r. zostało wybrane Prezydjum Sejmiku.Jako prezes wybrany został pos.Kraus,jako wiceprezesi von Dressler i Koslat.-

## X. K R O N I K A . a/ Zagraniczna.

**N i e p o w o d z e n i e l i t e w s k i e j d e l e g a c j i h a n d l o w e j w M o s k w i e .**- Według doniesień pism ryskich delegacja handlowa litewska powróciła już z Moskwy nie osiągnąwszy żadnych realnych wyników.-Prasa łotewska pisze, iż Rosja sowiecka zacznie z Litwą mówić językiem faktów dopiero wtedy, gdy rozstrzygnięta będzie kwestja tranzytu polsko-sowieckiego i polsko-litewskiego.-

Jak donosiła Elta litewska delegacja ekonomiczna w towarzystwie pełnomocnego ministra litewskiego p. Bałtruszajtisa odwiedziła komisarjat rolnictwa i zapoznała się ze stanem gospodarki rolnej w ZSSR. Przedstawiciele spółdzielczości litewskiej długo konferowali z niektórymi wybitnymi specjalistami w komisarjacie rolnictwa. Prócz tego delegacja zwiedziła kilka większych zakładów handlowych i przemysłowych w Moskwie.-

Inny komunikat Elty znowu donosi, że litewska delegacja ekonomiczna odwiedziła centralny zarząd kooperatyw. Prezes delegacji p. Dobkiewiczus wskazał na możność wzmocnienia stosunków handlowych między ZSSR i Litwą, zaznaczając, iż Litwa może znacznie rozszerzyć swą produkcję, jeżeli będzie otrzymywać zamówienia z ZSSR. Przedstawiciel zarządu powiedział, że spółdzielczość ZSSR zrobi wszystko dla wzmocnienia stosunków handlowych z Litwą i nawiązania kontaktu z kooperacją litewską. Zarząd kooperatyw już wyznaczył swego delegata do spraw utrzymywania stosunków ze sferami handlowo-przemysłowemi w Litwie.-

**Ł o t e w s k o - l i t e w s k i e p e r t r a k t a c j e .**- Według informacyj pism ryskich przybyła do Rygi litewska delegacja ekonomiczna złożona z dra Puryckisa, jako przewodniczącego oraz członków dyrektora departamentu handlowo-celnego Nortejdisa i dyrektora Banku Spółdzielczego Laessa. Puryckis oświadczył w wywiadzie, iż Litwa dąży do zbliżenia gospodarczego z Łotwą, na podstawie którego produkty wymienne obu krajów dzieliłyby się na trzy kategorje, z których pierwsza byłaby wolna od cła, druga korzystałaby ze zniżki stawek celnych, a trzecia opłacałaby stawki celne ogólnie przyjęte.-

**Z a m i e r z e n i a d y w e r s y j n e l i t e w s k i e g o r z ą d u .**- Jak donoszą z pogranicza litewskiego rząd litewski organizuje akcję dywersyjną na pograniczu Wileńszczyzny. Organizacja ta polega na porozumieniu z bezczynnymi dywersantami bolszewickiemi, którzy pomogli zorganizować aż sześć oddziałów dywersyjnych na Litwie. Na czele tych oddziałów stoi niejaki Wincenty Todas. Sztab tych oddziałów znajduje się w Wiłkomierzu, każdy zaś oddział posiada kilkuset ludzi i kilka kulemiotów.

Jedno z pism wileńskich podało wiadomość o ostrem pogotowiu litewskiem na granicy, które polega na stosowaniu niesłychanego terroru wobec ludności i absolutnym wstrzymaniu ruchu w pasie pogranicznym. Toż samo pismo podało wiadomość o ściąganiu szaulisów nad granicę polską. Tak więc do Oilty przybyło 400 szaulisów, do Kiernowa 300.-

**O r g a n i z a c j e n i e m i e c k i e s k o n c e n t r o w a ł y s w e s i ł y n a d g r a n i c ą l i t e w s k ą .**- Jak donoszą pisma ryskie na granicy litewsko-wschodnio-pruskiej zgromadziły się wojskowe organizacje niemieckie, które na granicy tej urządzają swe ćwiczenia

**C z a r n e c k i s p o s ł e m w e W ł o s z e c h .**- "Trimitas" w N. 45 podaje: Były minister spraw zagranicznych Czarneckis został mianowany posłem litewskim we Włoszech.-

**Z a p r o s z e n i e M i ę d z y n a r o d o w e g o B i u r a P r a c y .**-Jak donosi "Lietuvos Zinios" litewskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych otrzymało zaproszenie Międzynarodowego Biura Pracy przy Lidze Narodów dla wydelegowania swego przedstawiciela w celu zapoznania się z działalnością Biura. Jak słychać zostanie tam wydelegowany kowieński inspektor pracy p. Lutermoza.-

**K o n d o l e n c j e L i t w y z p o w o d u ś m i e r c i k r ó l o w e j m a t k i a n g i e l s k i e j .**- Elta donosi, że Prezydent Republiki p. A. Stulginskis wysłał do króla wysłał do króla angielskiego depeszę, wyrażając w swojem imieniu i w imieniu narodu litewskiego kondolencję z powodu śmierci matki króla angielskiego

L i t e w s k o-n i e m i e c k a k o n f e r e n c j a k o l e j o w a .- Elta donosi, że dnia 23 listopada rozpoczęła się konferencja przedstawicieli litewskiego i niemieckiego ministerstwa komunikacji w sprawie rozrachunku za wagony.-

L i t e w s k o - n i e m i e c k a k o n f e r e n c j a ż e g l u g i .- Elta donosi, że dnia 24 listopada w Niemczech rozpoczęła się konferencja przedstawicieli Niemiec i Litwy w sprawie uregulowania spraw gospodarki wodnej.Ministerstwo komunikacji wysyła na konferencję inż.Wysockisa.-

C z e m s ą w y w o ł a n e r e p r e s j e e k o n o m i c z n e Ł o t w y .- Łotewska agencja telegraficzna "Leta" w sprawie artykułu, jaki się ukazał w N.263 "Lietuvy" p.t."Nieopatrzne straszenie",podaje, iż wwóz z litwy bydła rogatego,świn,owiec i paszy został wzbroniony z powodu tego,iż według otrzymanych przez łotewski ministerstwo rolnictwa dokładnych wiadomości,na pograniczu łotewsko litewskiem grasuje choroba pyska i racic.Zarządzenia te banjmniej nie mają charakteru politycznego.

Elta powyższy komunikat zaopatruje następującym przypiskiem: Według stwierdzonych wiadomości informacje łotewskiego ministerstwa rolnictwa nie są dokładne.Zapadnięcia na chorobę pyska i racic są zaregestrowane tylko w pow.Marjampolskim,Wyłkowyszkowskim,Szaklowskim i Taurogowskim.Na pograniczu łotewskiem żadna zaraza na bydło nie grasuje.-

Ł o t w a m a z n i e ś ć z a k a z w w o z u b y d ł a ł o t e w s k i e g o .- Wkrótce po pojawieniu się komunikatu łotewskiego Elta ogłosiła wiadomość,iż wydany przez Łotwę zakaz wwozu z Litwy zwierząt i paszy wkrótce zostanie zniesiony.-

Z g o n k o n s u l a l i t e w s k i e g o.- Elta donosi:W piątek dn.20xxxx.listopada b.r. zmarł litewski konsul honorowy we Frydercyji w Danji p.Dinass.-

W i z y t a a m e r y k a ń s k i e g o p r o f . w K o w n i e W ostatnich dniach listopada do Kowna przybył profesor uniwersytetu w stanie Ohio dr.Herbert A.Miller,który w swej podróży po Europie na dłuższy czas zatrzymał się też w Litwie.-

b/Kronika gospodarcza.-

P r z e m y c a n i e s p i r y t u s u z G d a ń s k a d o L i t w y .- Policja w kraju kłajpedzkim musi energicznie walczyć z przemycaniem spirytusu.Stwierdzono,iż spirytus przeważnie jest przywożony z Gdańska łodzią motorową,która się zatrzymuje koło Kłajpedy, spirytus zaś w nocy zabierają rybacy.W ostatnich czasach zaczęto prz przemycać herbatę i tytuń.Najbardziej intensywne przemytnictwo ma miejsce koło Swiętej.-

T r a n z y t p r z e z L i t w ę .- Według danych urzędowych we wrześniu r.b. tranzytem przez Litwę przewieziono 12.393.615 klg. różnych towarów,ogółem zaś w przeciągu pierwszych 9 miesięcy r.b. przewieziono 45.713.304 klg.-

B e z r o b o c i e w K o w n i e w z m a g a s i ę .- Po zakończeniu letniego sezonu budowlanego do Zarzadu Miejskiego zaczyna zgłszać się wielu robotników,poszukujacych pracy.Z powodu braku funduszów i kredytu Zarząd Miejski w tym roku nie może bezrobotnym dać żadnej pracy.Na Giełdzie Pracy zaregestrowano z górą 350 bezrobotnych,którzy już od kilku tygodni pozostaja bez pracy.-

R o b o t n i c y l i t e w s c y b ę d ą m o g l i j e c h a ć d o Ł o t w y .- Łotewski gabinet ministrów dnia 26 listopada rozważał kwestję sprowadzania z Litwy robotników na roboty polne.Gabinet,jak przywidują, ostatecznie rozstrzygnie tę kwestję w sensie pozytywnym.Już teraz większym organizacjom rolniczym pozwala się na zawieranie umów z robotnikami litewskimi na przyszły sezon robót polnych.-

Litewsko-niemiecka konferencja kolejowa .- Elta donosi, że dnia 23 listopada rozpoczęła się konferencja przedstawicieli litewskiego i niemieckiego ministerstwa Komunikacji w sprawie rozrachunku za wagony.-

Litewsko-niemiecka konferencja żeglugi .- Elta donosi, że dnia 24 listopada w Niemczech rozpoczęła się konferencja przedstawicieli Niemiec i Litwy w sprawie uregulowania spraw gospodarki wodnej. Ministerstwo Komunikacji wysyła na konferencje inż. Wysockisa.-

Trzema są wywołane represje ekonomiczne Łotwy .- Łotewska agencja telegraficzna "Leta" w sprawie artykułu, jaki się ukazał w N.263 "Lietuvy" p.t. "Nieopatrzne straszenie", podaje, iż wwóz z Litwy bydła rogatego, świń, owiec i pasz został wzbroniony z powodu tego, iż według otrzymanych przez łotewskie ministerstwo rolnictwa dokładnych wiadomości, na pograniczu łotewsko litewskiem grasuje choroba pyska i racic. Zarządzenia te bynajmniej nie mają charakteru politycznego.

Elta powyższy komunikat zaopatruje następującym przypiskiem:
Według stwierdzonych wiadomości informacje łotewskiego ministerstwa rolnictwa nie są dokładne. Zapadnięcia na chorobę pyska i racic są zarejestrowane tylko w pow. Marjampolskim, Wyłkowyszkowskim, Szakowskim i Taurogowskim. Na pograniczu łotewskiem żadna zaraza na bydło nie grasuje.-

Łotwa ma znieść zakaz wwozu bydła łotewskiego .- Wkrótce po pojawieniu się komunikatu łotewskiego Elta ogłosiła wiadomość, iż wydany przez Łotwę zakaz wwozu z Litwy zwierząt i paszy wkrótce zostanie zniesiony.-

Zgon konsula litewskiego .- Elta donosi: W piątek dn. 20 b.m. listopada b.r. zmarł litewski konsul honorowy we Frydrycji w Danji p. Dinesen.-

Wizyta amerykańskiego prof. w Kownie. W ostatnich dniach listopada do Kowna przybył profesor uniwersytetu w stanie Ohio dr. Herbert A. Miller, który w swej podróży po Europie na dłuższy czas zatrzymał się też w Litwie.-

b/Kronika gospodarcza.-

Przemycanie spirytusu z Gdańska do Litwy .- Policja w kraju kłajpedzkim musi energicznie walczyć z przemycaniem spirytusu. Stwierdzono, iż spirytus przeważnie jest przywożony z Gdańska łodzią motorową, która się zatrzymuje koło Kłajpedy, spirytus zaś w nocy zabierają rybacy. W ostatnich czasach zaczęto przemycać herbatę i tytuń. Najbardziej intensywne przemytnictwo ma miejsce koło Świętej.-

Tranzyt przez Litwę .- Według danych urzędowych we wrześniu r.b. tranzytem przez Litwę przewieziono 12.353.615 klg. różnych towarów, ogółem zaś w przeciągu pierwszych 9 miesięcy r.b. przewieziono 45.715.304 klg.-

Bezrobocie w Kownie wzmaga się .- Po zakończeniu letniego sezonu budowlanego do Zarządu Miejskiego zaczyna zgłaszać się wiele robotników, poszukujących pracy. Z powodu braku funduszów i kredytu Zarząd Miejski w tym roku nie może bezrobotnym dać żadnej pracy. Na Giełdzie Pracy zarejestrowano z górą 350 bezrobotnych, którzy już od kilku tygodni pozostają bez pracy.-

Robotnicy litewscy będą mogli jechać do Łotwy .- Łotewski gabinet ministrów dnia 26 listopada rozważał kwestję sprowadzania z Litwy robotników na roboty polne. Gabinet, jak przewidują, ostatecznie rozstrzygnie tę kwestję w sensie pozytywnym. Już teraz większym organizacjom rolniczym pozwala się na zawieranie umów z robotnikami litewskimi na pierwszy sezon robót polnych.-

Handel litewsko-sowiecki.- Ożywienie w ostatniem półroczu w handlu między Litwą i ZSSR wyraża się w następujących liczbach: od kwietnia do października Litwa otrzymała zamówień na eksport do ZSSR na sumę 4.158.520 litów i importowała z ZSSR na sumę 3.194.998 litów.Objektem eksportu litewskiego była wytwórczość fabryk byłej Szmidta,Tilmansa i Frenkla,eksportu zaś ZSSR - manufaktura,kalosze, zwierzęta,soda,tytuń,produkty naftowe i in.ogółem 30 gatunków różnych towarów.Obecnie przedstawicielstwo handlowe ZSSR prowadzi rokowania z fabrykami Szmidta i Tilmansa w sprawie zakupu ich wytworów na sumę 2.000.000, litów i fabryką Frenkla w Szawlac na sumę - 3.000.000. litów.-

Co do eksportu z ZSSR przewiduje się dalsze rozszerzenie eksportu tych towarów,które już znalazły sobie miejsce na rynku litewskim.

Budżet miasta Kowna.- K.B.I. podaje: Już od dwuch miesięcy wybrana przez Radę Miejską Komisja budżetowo-etatowa obraduje wraz z Zarządem Miasta nad budżetem.Chociaż miasto będzie miało od niektórych swych przedsiębiorstw więcej wpływów,jednakże cały szereg dochodów w porównaniu do roku ubiegłego znacznie się zmniejszy i dlatego budżet również będzie musiał być mniejszy niż w roku ubiegłym.Szczególnie obciąża już budżet zeszłoroczny już poczynione wydatki na budowę szkół ludowych,jeżeli nie uda się otrzymać na ten cel zapomogi od Ministerstwa Oświaty,jak to było projektowane przy rozpoczynaniu budowy 2-piętrowego domu murowanego dla siedmiu kompletów przy ulicy Trockiej.Zakończyć rok bieżący bez deficytu będzie również dosyć trudno,ponieważ Zarząd Miejski wydał w roku bieżącym około 140 tysięcy litów na zapomogi dla bezrobotnych w nadziei,że suma ta będzie przez rząd zwrócona,gdyż i roboty publiczne były prowadzone według wskazówek rządu.Jednak dotychczas pieniędzy tych nie otrzymano.Sądzę, że preliminarz budżetowy zostanie rozesłany radnym jeszcze w tym tygodniu i w przyszły poniedziałek będzie zwołane specjalne posiedzenie dla przyjęcia budżetu.-

Srebrne monety.- W tych dniach Bank Litewski puścił w obieg srebrne monety po 1, 2, i 5 litów.-

Rząd wstrzymał ściąganie pozostałości rekwizycyjnych.- Jak wiadomo Sejm przyjął ustawę o zniesieniu ściągania pozostałości rekwizycyjnych.Obecnie "Rytas" dowiaduje się, iż gabinet Ministrów na posiedzeniu dnia 23 listopada b-r. uchwalił odroczyć ściąganie pozostałości rekwizycyjnych i wstrzymać natychmiast związane z tem kroki do chwili wejścia w życie wspomnianej ustawy.-

W Litwie nie obsiano zgórą 100 tys. ha.- Jak się okazuje wielki obszar ziemi w Litwie.z powodu dżystej pogody pozostał nieobsiany.Najmniej zasiano w powiecie Birżańsko-Poswolskim,Poniewieskim i Rokiszkowskim,gdzie pozostała nieobsianą jedna trzecia przeznaczonej pod oziminy ziemi.Obszar nieobsianej ziemi w całej Litwie stanowi 17% t.j. z górą 100.000. ha.-

Wyższa szkoła ogrodnictwa.- Ministerstwo Rolnictwa założyło na Fredzie zamiast niższej szkoły rolniczej wyższą szkołę ogrodnictwa.Do szkoły tej są przyjmowani chłopcy i dziewczęta nie młodsi niż 16 lat,z wykształceniem nie niższem niż 4 klasy gimnazjum,lub szkoła rolnicza.Przy szkole istnieje bursa, utrzymanie w której kosztuje około 50 listów miesięcznie.-

W przyszłym 1926 roku zamierza się otworzyć w kilku miejscach podobne szkoły mleczarskie i chowu bydła.-

Ruch towarowy na rzekach litewskich.- Według informacji Zarządu szos i dróg wodnych ruch na litewskich rzekach szczególnie Niemnie jest dość duży.W górę Niemna przewozi się cement,cegły,cukier,śledzie,superfosfat i inne sole mineralne.Znaczna część towarów tych idzie z zagranicy Estonji,Niemiec,Szwecji i t.p.Wywóz w dół Niemna z Kowna i Jurborku jest w stosunku do przywozu bardzo mały.Do pierwszego września b.r. przywieziono ogółem 17,357,292 klg. wywieziono zaś 2,563,570 klg.-

Spożycie wódki w Litwie.- Elta donosi:Według danych centralnego biura statystycznego w przeciągu października r.b.

[illegible] handlu między Litwą a ZSSR wyraża się w [illegible] od [illegible] do [illegible] na [illegible] 4.058.520 lit. [illegible] import [illegible] fabryk byłej Szmidta [illegible] 30 [illegible] gatunków różnych towarów [illegible] prowadzi rokowania [illegible] na sumę 2.000.000 litów i fabryka [illegible] na sumę 300.000 litów [illegible] eksportu [illegible] ZSSR [illegible] tych towarów, które już zmiany sobie miejsce na rynku litewskim.

[illegible] wybrana przez [illegible] Komisja budżetowa [illegible] z Zarządem [illegible] budżetem. [illegible] od niektórych [illegible] w porównaniu do [illegible] budżet [illegible] szczególnie [illegible] zaczęły [illegible] na budowę szkół [illegible] zapomogi od Ministerstwa Oświaty [illegible] na rozpoczynanie budowy [illegible] domu murowanego dla [illegible] także przy ulicy Trockiej [illegible] również dosyć trudno, ponieważ Zarząd [illegible] około 120 tysięcy litów na zapomogi [illegible] roboty [illegible] zamach na budżet przez rząd zwrócona [illegible] według wskazówek rządu, jednak [illegible] Sądzimy że [illegible] budżetów [illegible] jeszcze w tym [illegible] w przyszły poniedziałek będzie [illegible] jakie posiedzenie dla przyjęcia budżetu.-

[illegible] W tych dniach Bank Litewski puścił w obieg srebrne monety po 1, 2, i 5 litów.-

[illegible] Rząd [illegible] przez nowe [illegible] wiadomo [illegible] rozwiązania [illegible] postanowił [illegible] ustawy.-

W [illegible] z góry 100.000.

[illegible] Ministerstwo Rolnictwa założyło [illegible] szkół [illegible] szkoły [illegible] młodzi [illegible] gimnazjum [illegible] szkoła rolnicza [illegible] w której kształci się około [illegible] uczniów [illegible] W przyszłym [illegible] zamierza się otworzyć w kilku miejscach podobne szkoły [illegible] i chowu bydła.-

[illegible] Według [illegible] Zarządu [illegible] ruchu [illegible] Niemnie [illegible] przewoziło się [illegible] cement, cukier, [illegible] sole mineralne, [illegible] część towarów [illegible] Niemiec, Szwecji i [illegible] Wywóz [illegible] Niemnem [illegible] w stosunku do przywozu bardzo mało. [illegible] przewieziono ogółem 17.[illegible] klg., wywieziono zaś [illegible] klg.-

[illegible] statystycznego [illegible] centralnego biura statystycznego [illegible] października [illegible]

sprzedano 472.977 litrów wódki, podczas gdy w październiku roku ubiegłego sprzedano 587.799 litrów.Za sprzedaną w roku ubiegłym w październiku wódkę otrzymano 4.071.270 litów,w roku bieżącym 3.738.345 litów.-

K o m u n i k a c j a z h u t ą s z k l a n ą .- Dnia 12 listopada odbyło sie otwarcie odnogi linji kolejowej do huty szklanej "Indes".-

c/Kronika z zakresu polityki wewnetrznej.

K w e s t a n a W i l n o m a s i ę k u k o ń c o w i.- "Lietuva" w N.257 z 14/XI.r.b.podaje:Zorganizowana w roku bieżącym przez Związek Strzelecki kwestka na rzecz odzyskania Wilna ma się już ku końcowi.20 powiatów zakończyło już kwestę w początkach listopada r.b.Pozostałym powiatom prolongowano termin do 1-go grudnia r.b.Zebrane sumy zostaną sprawdzone publicznie w Centralnym Zarządzie Związku Strzeleckiego przy udziale przedstawicieli społeczeństwa.-

Najwięcej datków na rzecz odzyskania Wilna złożyli urzędnicy pa państwowi i pracownicy instytucyj społecznych.Na pierwszem miejscu znajduje się pod względem zarząd kolei,poczt i telegrafów.Część pracowników innych urzędów zobowiązało się płacić podatek miesięczny, zanim nie zostanie odzyskane Wilno.Jednem słowem kwesta wszędzie spotkała się z podniosłym nastrojem.-

U j ę c i e k o m u n i s t ó w w S z a w l a c h .- Policja polityczna komunikuje,że w nocy z 25 na 26 b.m. w Szawlach zostali aresztowani komuniści,u których znaleziono literaturę komunistyczną, korespondencję w sprawach partyjnych oraz szapirograf,na którem odbijano odezwy i pisemko komunistyczne.-

P r o c e s p o w s t a ń c ó w w w i ę z i e n i u k o w i e ~~xxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ ń s k i e m .- Dnia 16 listopada rozpoczął się proces sprawców powstania w więzieniu kowieńskiem.Ogółem na ławie oskarżonych zasiadło 73 więźniów.Wezwano 113 świadków.Wszyscy podsądni są skuci i znajdują się pod strażą huzarów.W większości są to rabusie i dezerterzy skazani na śmierć,lub dożywotnie więzienie.Są oni oskarżeni o zorganizowane powstanie,sprzeciwianie się administracji więziennej i ucieczkę z więzienia.Organizatorzy powstania w liczbie około 10,częściowo zostali już rozstrzelani na podstawie wyroku sądu wojennego,częściowo zaś zabici przy ujęciu.Niektórym z podsądnych grozi kara śmierci.Podsądnych bronią wyznaczeni przez sąd adwokaci:prof.Stankiewiczus,Toluszys,Goldberg i Babajtis.Proces potrwa 7-8 dni.Na pierwszem posiedzeniu sądu odczytano akt oskarżenia,zawierający 30 stron.Pozatem byli badani więźniowie,którzy zaprzeczyli oskarżeniu o udział w zorganizowanem powstaniu.Jakoby przywódcy powstania pootwierali im drzwi i ogłosili ich za wolnych.-

O d e z w a r e k t o r a do s t u d e n t ó w u n i w e r s y t e t u k o w i e ń s k i e g o .- "Lietuvos Žinios" w N.256 z 13/XI.r.b. zamieszczają odezwę rektora uniwersytetu kowieńskiego prof.Awiżonisa do studentów w związku ze świeżymi wypadkami na uniwersytecie.W odezwie swej wzywa rektor studentów do unikania wszystkiego coby mogło zakłócać normalną pracę uniwersytecką.Senat uniwersytecki już się zajął /zawieszenie studentów/ sprawą wykroczenia niektórych organizacyj akademickich przeciwko ustawom i dyscyplinie Amae Matris.Wreszcie wzywa rektor do kierowania się zasadami przyjaźni i do szanowania odmiennych poglądów.-

d/Kronika spraw polskich i mniejszości narodowych.-

D a l s z y b i e g s p r a w y o b i o r u i r e z y g n a c j i p.J a n c z e w s k i e g o P r e z e s a R a d y M i e j s k i e j m. K o w n a .- Ponieważ p.Janczewski natychmiast po uwolnieniu go z więzienia zrezygnował, ~~przxkx~~ ze stanowiska Prezesa Rady Miejskiej,przeto Rada Miejska na posiedzeniu z dn.18 listopada rozpatrywała sprawę obioru nowego Prezesa.Radni żydzi i przedstawiciele litewskiej ~~part~~ frakcji katolickiej wypowiedzieli się za tem, by p.Janczewski piastował godność Prezesa nadal,gdyż przyczyna dymisji

sprzedano 672.5?? litrów wódki, podczas gdy w październiku [illegible] tego sprzedano 587.?90 litrów, [illegible] sprzedano w roku ubiegłym [illegible] za wódkę otrzymano 4.??1.2?0 litów, w roku bieżącym [illegible] litów.-

K o m u n i k a c j a z [illegible] dnia 12 listopada otwarto [illegible] linji kolejowej [illegible] "Pokoj".-

c/ Kronika z zakresu polityki wewnętrznej.

K w e s t a n a W i l n o m a s i ę k u k o ń c o w i. - [illegible] w Nr. 27 z 14/XI r.b. podaje się, że prowadzona przez Związek Strzelecki kwesta na rzecz odzyskania Wilna ma się ku końcowi. 20 powiatów zakończyło już kwestę w początkach listopada r.b. Pozostałym powiatom prolongowano termin do [illegible]. Ogólne sumy zostaną sprawdzone publicznie w [illegible] Związku Strzeleckiego przy udziale przedstawicieli społeczeństwa.

Najwięcej datków na rzecz odzyskania Wilna złożyli urzędnicy państwowi i pracownicy instytucji społecznych. Na pierwszem miejscu znajduje się pod względem zarząd Kolei, poczt i telegrafów [illegible] pracowników innych urzędów [illegible] nie zostanie odzyskane Wilno. Jednem słowem kwesta [illegible] z [illegible].-

U c i e c z k a k o m u n i s t ó w z [illegible]. - Policja polityczna komunikuje, że w nocy z 25 na 26 [illegible] w [illegible] aresztowanych komunistów, u których znaleziono literaturę komunistyczną, korespondencję w sprawach partyjnych oraz [illegible], na którem odbijano odezwy i pismo komunistyczne.-

P r o c e s [illegible] w w i ę z i e n i u k o w i e ń s k i m. - Dnia 16 listopada rozpoczął się proces sprawców [illegible] więźniów [illegible] 113 [illegible], podsądni za skutki [illegible] i dezerterzy, skazani na śmierć [illegible] oskarżeni o zorganizowanie powstania [illegible] administracji więzienia [illegible] i już poszczególnie [illegible] pierwszy [illegible] kara śmierci [illegible] sądzonych przez sąd [illegible] Stankiewiczus, [illegible] Goldberg i Kabajtis. Proces potrwa 7-8 dni. Na pierwszem posiedzeniu sądu odczytano akt oskarżenia, z którego [illegible] sądzeni więźniowie, którzy zaprzeczyli oskarżeniu [illegible] z umówionem powstaniu, a którzy przyznali [illegible] otwierali im drzwi i ogłosili ich za wolnych.-

O d e z w a r e k t o r a d o s t u d e n t ó w u n i w e r s y t e t u k o w i e ń s k i e g o. - "Lietuvos Žinios" w Nr. [illegible] z 13/XI r.b. zamieszczają odezwę, którą uniwersytetu [illegible] prof. [illegible] do studentów w związku z [illegible] wypadkami na uniwersytecie. W odezwie swej rektor [illegible] do studentów [illegible] uniwersyteckiej [illegible], które [illegible] prawa [illegible] studentów [illegible] organizacyjny [illegible] ustawom [illegible] [illegible] się [illegible] nie [illegible] powyższych.-

d/ Kronika z [illegible] i mniejszości narodowych.-

O d p a r t y k [illegible]. - [illegible] Kowna [illegible] Przewodnicząca [illegible] Mickiewicza [illegible] na posiedzeniu z dn. 15 listopada [illegible] Prezesa [illegible] przedstawicieli [illegible] za tem, [illegible] dwóch [illegible].

upadła.W sensie wyrażenia zaufania przemawiał też przedstawiciel frakcji polskiej p.Lutyk,tylko przedstawiciel frakcji litewskiej oświadczył,że nie może mieć zaufania do p.Janczewskiego z powodu aresztu, który nastąpił na skutek śledztwa politycznego.Wreszcie Rada Miejska przyjęła jednomyślnie wnioski następujące:
1/Rada wyraża swemu Prezesowi p.K.Janczewskiemu zaufanie;
2/prosi go o cofnięcie swej rezygnacji i
3/składa mu wyrazy współczucia.-
W tydzień potem odbyło się kolejno posiedzenie kowieńskiej Rady Miejskiej,na którem odczytane zostało pismo p.Janczewskiego,rezygnujące ze stanowiska Prezesa i motywujące tą rezygnację osobistą nieufnością litewskiej frakcji.Wobec tego Rada Miejska powzięła jednomyślnie decyzję obioru Prezesa na następnem posiedzeniu.-

M i c k i e w i c z o w s k i n u m e r "D n i a K o w i e ń s k i e g o .- "Dzień Kowieński" poświęcił Nr.265 pamięci pobytu Mickiewicza w Kownie,z powodu 70-letniej rocznicy urodzin wielkiego poety.-
Sprawa
Sxxxxxx s u b w e n c j o n o w a n i a g i m n a z j u m p o l s k i e g o w P o n i e w i e ż u.- Rada Miejska m.Poniewieża po długich debatach znaczną większością głosów uchwaliła udzielić w roku 1926 po 5.000 litów subwencji gimnazjum polskiemu,litewskiemu i żydowskiemu.-

Z l i t e w s z c z e n i e s z k o ł y p o l s k i e j w P o n i e w i e ż u .- W Poniewieżu istniała od czasów okupacji niemieckiej polska szkoła powszechna,w której się uczyło przeszło 200 dzieci.Ze szkoły tej w roku bieżącym usunięto wszystkie nauczycielki polski i zamieniono język wykładowy na litewski,wobec tego rodzice większości dzieci ze szkoły wycofali i przenieśli do polskiej szkoły prywatnej Twa "Oświaty".Dla uniemożliwienia i w tej szkole nauki polskiej p inspektor szkolny usunął nauczycielkę polkę i zażądał usunięcia wszystkich tych dzieci, których rodzice mają w swych paszportach określenie narodowości litewskiej.Wxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
Stwierdzić należy,że przy wyborach w Poniewieżu na listy polskie padło koło 1.500 głosów,paszportów zaś polskich wydano zaledwie 300-400 Wreszcie inpektor dopiął swego celu w ten sposób,że nie xxxxxxx zatwierdził kandydatki nowej na stanowisko opróżnione po usunięciu nauczycielki polki i 200 dzieci pozbawionych zostało nauki w języku ojczystym.

I n t e r p e l a c j a w s p r a w i e p a r a l i ż o w a n i a d z i a ł a l n o ś c i p o l s k i c h t o w a r z y s t w k u l t u r a l n o - o ś w i a t o w y c h .- Poseł frakcji polskiej p.Rumpel złożył 28 listopada interpelację p.Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Obrony Krajowej w sprawie terroryzowania polskich towarzystw oświatowych.Interpelacja stwierdza cały szereg utrudnień w urządzaniu zebrań polskich towarzystw,terroryzowanie przy pomocy wszczynania śledztwa tych wszystkich którzy uczęszczają na posiedzenia i t.d.

K o m u n i k a t "E l t y" o w y m i a n i e w i ę ź n i ó w p o l i t y c z n ych.- "Elta" donosi: Dnia 23 listopada r.b. na mocy porozumienia Litewskiego i Polskiego Czerwonego Krzyża,jakie zostało zawarte dnia 2 października r.b. w Rydze, przedstawiciel Polskiego Czerwonego Krzyża Uniechowski przekazał w Oranach delegatowi L.Cz.K. dr.R.Szlupasowi więźnia politycznego Stanisława Blinstrubasa.Ze strony litewskiej przekazano Polsce troje dzieci:Helenę,Bolesława i Witolda Prywerów.Prócz tego przedstawiciele Czerwonego Krzyża uchwalili spotkać się w Oranach dnia 15 grudnia r.b. w celu przeprowadzenia wymiany więźniów politycznych,nazwiska których przedstawione zostaną później.-

P r ó b a w y r u g o w a n i a p i s m p o l s k i c h z P o n i e w i e ż a .- Jak donosi "Dzień Kowieński" odwiedził niedawno Poniewież przedstawiciel Biura Prasowego "Spauda" i zwrócił się do przedstawiciela Biura Prasy Zagranicznej p.Namowicza z propozycją,ażeby zaczął ze "Spaudą" współpracować.Jako warunek współpracy postawił jednak zaprzestanie sprzedaży pism polskich.P.Namowicz na propozycję "Spaudy" się nie zgodził.-

padła.W senacie wyrażenia zaufania przemawiał też przedstawiciel frakcji polskiej p.Łuczyk,tylko przedstawiciel frakcji litewskiej oświadczył,że nie może mieć zaufania do p.Janczewskiego z powodu [illegible],który nastąpił na skutek [illegible] politycznego.Wreszcie Rada Miejska przyjęła jednomyślnie wniosek następujący:

1/Rada wyraża swemu Prezesowi p.K.Janczewskiemu zaufanie;
2/prosi go o cofnięcie swej rezygnacji;
3/składa mu wyrazy współczucia.-

W 4 dni potem odbyło się kolejne posiedzenie Kowieńskiej Rady Miejskiej,na którem odczytane zostało pismo p.Janczewskiego,rezygnującego ze stanowiska Prezesa i motywujące tę rezygnację [illegible] litewskiej frakcji.Wobec tego Rada Miejska powzięła jednomyślnie decyzję wyboru Prezesa na następnem posiedzeniu.-

Mickiewiczowski numer "Dnia Kowieńskiego".- "Dzień Kowieński" poświęcił Nr.265 pamięci Adama Mickiewicza w Kownie,z powodu 70-letniej rocznicy urodzin wielkiego poety.-

Sprawa subwencjonowania gimnazjum polskiego w Poniewieżu.- Rada Miejska m.Poniewieża po długich debatach znaczną większością głosów uchwaliła zmniejszyć w roku 1926 do 3.000 litów subwencji gimnazjum polskiemu,litewskiemu i żydowskiemu.-

Likwidacja szkoły polskiej w Poniewieżu.- W Poniewieżu istniała od czasów okupacji niemieckiej polska szkoła powszechna,w której się uczyło przeszło 200 dzieci.Że szkoły tej w roku bieżącym usunięto wszystkie nauczycielki polskie i zamieniono język wykładowy na litewski,wobec tego rodzice większość dzieci ze szkoły wycofała i przeniosła do polskiej szkoły prywatnej Tow."Oświata".Dla uniemożliwienia i w tej szkole nauki polskiej inspektor szkolny usunął nauczycielkę polkę i zażądał usunięcia wszystkich tych dzieci,których rodzice mają w swych paszportach określenie narodowości litewskiej.W ten sposób [illegible] należy,że przy wyborach w Poniewieżu na listy polskie padło koło 1.300 głosów,paszportów zaś polskich wydano zaledwie 300-400. Wreszcie inspektor dopiął swego celu w ten sposób,że nie wydał zatwierdzenia kandydatce nowej na stanowisko opróżnione po usunięciu nauczycielki polki i 200 dzieci pozbawionych zostało nauki w języku ojczystym.-

Interpelacja w sprawie aresztowania działaczy polskich [illegible] kulturalno-oświatowych.- Poseł frakcji polskiej p.Bumbel złożył 28 listopada interpelację p.Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Obrony Krajowej w sprawie aresztowania polskich [illegible] pewnych,interpelacja stwierdza,że w szeregu [illegible] w urzędzie zebrań polskich towarzystw [illegible] pomocy [illegible] śledztwa tych wszystkich [illegible] na posiedzenia i t.d.

Komunikat "Elty" o wymianie więźniów politycznych.- "Elta" donosi: Dnia 22 listopada r.b. na skutek porozumienia litewskiego i polskiego Czerwonego Krzyża,jakie zostało zawarte dnia 2 października r.b. w Rydze,przedstawiciel Polskiego Czerwonego Krzyża [illegible] przekazał w Oranach delegatowi L.Cz.K. dr.J.Szlupasowi więźnia politycznego [illegible].Ze strony litewskiej przekazane polskiej stronie dzieci Helena [illegible] i [illegible]. Przedstawiciele Czerwonego Krzyża [illegible] w Oranach dnia 15 grudnia r.b. w celu przeprowadzenia wymiany więźniów politycznych,których [illegible] przedstawione zostaną później.-

Próba wyrugowania pism polskich z Poniewieża.- Jak donosi "Dzień Kowieński" odwiedził niedawno Poniewież przedstawiciel Biura Prasowego "Spauda" i zwrócił się do [illegible] Biura Prasy [illegible] z propozycją,że "Spauda" współpracować,jako warunek [illegible] zaprzestanie sprzedaży pism polskich [illegible] "Spaudy" się nie zgodził.-

P o l a k o ż e r c z e  w y c i e c z k i  "N o w i n".-"Dzień Kowieński" w N.265 pisze: "Nowiny" w N.z dnia 19-26 listopada zamieściły pod obiecującym tytułem:"Kogo trzebaby dawno wydalić" następującej treści notatkę /podajemy z zachowaniem stylu oryginału/:

Dnia 28 października rozpatrywano sprawę u Sędziego Pokoju w I okręgu,dotyczącą kradzieży opału ze stacji kolei żelaznej w Kownie.-

Pomiedzy obwinionemi znajdują się takie osoby:1/Zajmujący znaczną posadę w Emisyjnym Banku Wincenty Paszkiewicz i 2/brygadjer Centralnej pracowni kolejowej Heronim Swiątecki.-

Według zeznania świadków okazało się, że Paszkiewicz i Swiątecki mieszkając żrzy kowieńskiej stacji kolejowej w czasie manewrowania popiągów,kradli nocami opał z wagonów.-

Paszkiewicz i Swiątecki wyrokiem sądu skazani na trzy miesiące więzienia.Obaj znani są jako polakomani.-"

Czyli według logiki "Nowin",ponieważ są oni "polakomani"/?/,więc okazali się złodziejami,których"trzebaby dawno wydalić".

Tymczasem Kowieński Sąd Okręgowy na posiedzeniu 23 listopada po rozważeniu apelacji p.p.Paszkiewicza i Swiąteckiego,uznał, iż są oni niewinni i ucierpieli jedynie z powodu niesłusznych skarg,przyczem wyrok sędziego pokoju z dn.28 października skasował.-

Za dawnych dobrych czasów w Polsce istniał zwyczaj,iż za oszczerstwo lub rozpowszechnianie takowego winowajca musiał publicznie "odszczekać" swe oszczerstwo w sądzie pod ławką.-

Gdyby zwyczaj ten przechował się do dziś,"Nowinom" z pewnością wypadłoby "odszczekać" swe polakożercze napaści przynajmniej na własnych szpaltach.-

Z a k o ń c z e n i e  p a r c e l a c j i  d w o r ó w .w r o k u  b i e ż ą c y m .- Komisja uporządkowania ziemi ogłosiła,że litni okres porządkowania i pomiarów ziemi już się skończył i parcelacja dworów w roku bieżącym przeprowadzana więcej nie będzie.Spis dworów podlegających parcelacji w 1926,zostanie ogłoszony w końcu kwietnia.-

Z a s m a r o w a n i e  s z y l d ó w  ż y d o w s k i c h  w  S z a w l a c h .- "Sz.Naujen" podaja, iż w nocy z 17 na 18 listopada w Szawlach zostały zasmarowane szyldy z nadpisami w języku żydowskim. Piękny przykład stolicy pobudził jak widać do "patrjotycznych" czynów i prowincję.-

R e f e r e n t  d o  s p r a w  ż y d o w s k i c h .- "Lietuvos Zinios" dowiadują się,że p.Kron został w tych dniach mianowany referentem do spraw żydowskich przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Minister spraw Wewnetrznych podpisał już instrukcję do prawa o gminach żydowskich i wkrótce zostanie ona ogłoszona w "Wiadom.Urzędowych"

## e/ Kronika wojskowa.-

U j ę c i e  "s z p i e g ó w"  p o l s k i c h .- "Rytas w N.261 z dn.24/XI.r.b. podaje:Policja polityczna wykryła w Kownie polską organizację szpiegowską.Ujęto 5 osób z rzeczowymi dowodami winy. Wśród aresztowanych znajduje sie trzech Rosjan,jeden Litwin,jeden Polak.Dwuch znich jest wojskowymi litewskiemi.Sledztwo ma się już ku końcowi,poczem cała sprawa zostaniemprzekazaną sądowi.-

## f/Kronika prasowa.-

W y s z ł a  z  d r u k u  "V i s a  L i e t u v a"  na 1925 r.- "Trimitas" w N.45 z 29/XI.r.b. podaje:M-stwo Finansów wydało już drukiem informatora litewskiego p.t."Visa Lietuva"./Cała Litwa./ na 1925 rok.Trzecią niemal część tej księgizajmują adresy zakładów handlowych i przemysłowych.Księga drukowana jest w języku litewskim,niemieckim i angielskim.-

Z a k a z  d e b i t u  "K e l e j w i s a".- Minister Spraw Wewnętrznych na podstawie § 22 ustawy prasowej wydał zakaz wwożenia i rozpowszechniania w Litwie N.45 wydawanego w Bostonie /w Ameryce/ pisma litewskiego "Kelejwisa".

Polakożercze wyczyny "Nowin". – "Dzień Kowieński" w N.265 pisze: "Nowiny" w N.z dnia 15.26 listopada zamieściły pod obiecującym tytułem "Kogo trzebaby dawno wywieźć" następującej treści notatkę /podajemy z zachowaniem stylu oryginału/:

"Dnia 28 października rozpatrywano sprawę u Sędziego Pokoju w I okręgu, o tyczącą kradzieży opału ze stacji kolei żelaznej w Kownie.

Pomiędzy oskarżonemi znajdują się takie osoby: /zajmujący znaczną posadę w urzędzie Banku Wincenty Paszkiewicz i Z. brygadjer Centralnej pasażerski kolejowej Hieronim Świątecki.

Według zeznania świadków okazało się, że Paszkiewicz i Świątecki mieszkając przy kowieńskiej stacji kolejowej w czasie manewrowania pociągów, kradli nocami opał z wagonów.

Paszkiewicz i Świątecki wyrokiem sądu skazani na trzy miesiące więzienia. Obaj znani są jako polakomani."

Czyli według logiki "Nowin", ponieważ są oni "polakomani" /!/, więc okazali się złodziejami, których "trzebaby dawno wydalić".

Tymczasem Kowieński Sąd Okręgowy na posiedzeniu 23 listopada po rozważeniu apelacji p.p. Paszkiewicza i Świąteckiego uznał, że są oni niewinni i [illegible] z powodu nieslusznych skarg, wyrok sędziego pokoju z dn.28 października skasował.

Za dawnych dobrych czasów w Polsce istniał zwyczaj, iż za oszczerstwo lub rozpowszechnianie takiego oszczerstwa musiał publicznie "odszczekać" swe oszczerstwo, siedząc pod ławką.

Gdyby zwyczaj ten przechował się do dziś, "Nowinom" z pewnością wypadłoby "odszczekać" swe polakożercze zapędy, przynajmniej na własnych szpaltach.-

Zakończenie parcelacji dworów w roku bieżącym. – Komisja uporządkowania ziemi ogłosiła, że w tym okresie porządkowania i pomiarów ziemi już się skończył i parcelacja dworów w roku bieżącym przeprowadzana więcej nie będzie. Spis dworów podlegających parcelacji w 1928 r. zostanie ogłoszony z końcem kwietnia.-

Zamazywanie szyldów żydowskich w Szawlach. – "Idisze Naujien" podaje, iż w nocy z 17 na 18 listopada w Szawlach zostały zamazane szyldy z napisami w języku żydowskim. Piękny przykład [illegible] pobudek, jak widać, "patrjotycznych" czynników prowincji.-

Referent do spraw żydowskich. – "Lietuvos Žinios" donoszą, że p. [illegible] został w tych dniach mianowany referentem do spraw żydowskich przy ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Minister Spraw Wewnętrznych podpisał już instrukcję do prawa o gminach żydowskich i wkrótce zostanie ona ogłoszona w "Wiadom. Urzędowych".

a/ Kronika wojskowa.-

[illegible] polskich. – "Rytas" w N.261 z dn.23/XI podaje: Policja polityczna odkryła w Kownie polską organizację szpiegowską, która przez swych członków dostarczała [illegible] wiadomości. Wśród aresztowanych znajduje się [illegible], jeden Litwin, jeden [illegible]. Śledztwo ma się już ku końcowi, poczem cała sprawa zostanie przekazana sądowi.-

b/ Kronika prasowa.-

Wydawnictwo [illegible] "[illegible]" na 1928 r. – "Trimitas" w N.[illegible] z 25/XI r.b. podaje, iż [illegible] wydało już drukiem informator litewskiego [illegible] "Lietuva" /Cała Litwa/ na 1928 rok. [illegible] czasu tej księgi zajmują adresy urzędów handlowych i przemysłowych. Księga drukowana jest w językach litewskim, niemieckim i angielskim.-

Zakaz wwożenia do Litwy "Keleivisa". – Minister Spraw Wewnętrznych na podstawie § 22 ustawy prasowej wydał zakaz wwożenia i rozpowszechniania na Litwie N [illegible] wydawanego w Bostonie /w Ameryce/ pisma litewskiego "Keleivis".